Влада — Радам!

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 41 ◆ Четвер, 28 лютого 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Ні, це немислимо, бо Природа не настільки багата, щоб дарувати отаку красу в отаких пропорціях! Отже — фотомонтаж? Ні, не монтаж, бо таки існує межи людьми дещо, що не потребує технічних хитрощів, оскільки воно просто є, як оці три сестри Солов'ї з Новгород-Сіверщини — Віра, Надія, Любов.
Милуйся — якщо вистачить душі на це!
Здається, єдина в цьому випадку проблема — те, що світ не схожий на них, а отже — вони самотні в ньому?
Але й це не проблема, бо...

(Закінчення на 9-й сторінці)

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

У КРАЇНІ розв'язуються величезні завдання, які кардинально змінюють наше життя. Цю складну роботу трудящі Білорусії виконують з великою відповідальністю. Надійні люди, це сказав Президент СРСР під час першої ж зустрічі на території об'єднання «Мінський тракторний завод ім. В. І. Леніна».

ІРАК заявив про повне виведення своїх військ з Кувейту Виведення військ було завершено в середу вранці, передало Агентство Рейтер, посилаючись на повідомлення радіо Багдада.

За словами іракських військових, багатонаціональні сили атакували війська, які покидали Кувейт, із землі і повітря.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955.

Тираж 166.150.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

УВАГА! У зв'язку з технологією випуску газети другий «зошит» (9—16 стор.) вкладено між 4 і 5 сторінками.

ЗАКОНИ — НА ПРИПОНІ?

ДЕННЕ І ВЕЧІРНЄ ЗАСІДАННЯ 26 ЛЮТОГО

Розглядалося:

Проект постанови про порядок введення Закону про підприємливість.

Про голову Комісії зовнішньої та внутрішньої безпеки.

Про кандидатуру голови Комісії з питань гласності та засобів масової інформації.

Різне.

Отже, підсумки другої половини дня.

Головою Комісії з питань зовнішньої та внутрішньої безпеки став народний депутат В. Дурдинець.

М. Спис, чия кандидатура обговорювалася, потрібної кількості голосів не набрав і справу про голову Комісії з питань гласності та засобів масової інформації відкладено.

Відкладено також питання, що значиться у нашому реєстрі першим, оскільки виникли дебати, зокрема навколо того, чи може вважатися суб'єктом власності трудовий колектив державного підприємства. Питання ще вимагає узгодження і доробки.

Годину, що лишилась, відведено на «різне».

Тут виступило понад двадцять депутатів.

Враження таке: поки обговорюються й приймаються проекти законів, і сесія, і ті, хто за нею стежить, почуваються більш-менш упевнено.

Як тільки заходить мова про впровадження тих же законів — душа починає почуватися незатишно перед реальністю.

Оце, власне, й було темою «різного».

Тема зав'язалася ще під час дебатів з приводу власності: хто ж, зрештою, володіє тим, що ми маємо й самою ситуацією, в якій опинилися? Вражає сам перелік проблем, заявлених у розділі «різне». Але не менше вражає те, що до більшості з цих проблем вже не раз зверталися, навіть приймали цілком певні рішення. Ось лише деякі з старих, але й досі актуальних, проблем, заявлених у виступах 26 лютого.

Про катастрофічне становище з папером для наших видавництв.

Про попереджувальний страйк донецьких лікарів 1 березня — страйк, який можна було давно прогнозувати.

Про п'ятипроцентний «президентський податок» і суверенітет України.

Про Держтелерадіо УРСР та перспективи гласності.

Про захист споживача й про купони для дітей. Про захист прав репресованих. Про «забуті», а отже — незахищені, категорії трудящих, спектр тут досить широкий: від викладачів дитячих музичних шкіл — до тих, хто добуває щебінь або трудиться, часто не зі своєї волі, на сезонних роботах.

Або — закон про пріоритетний розвиток села, — закон, котрий «діє» в Києві, але не дійшов туди, де він насамперед мусив би діяти. Депутат В. Білий запропонував заслухати звіт Уряду з цього приводу раніше, аніж заплановано. Пропозиція була підтримана Л. Кравчуком.

Дещо парадоксальним, але, можливо, єдино точним у даній ситуації був виступ депутата В. Ананьєва: ми говоримо багато про соціальний захист. Кого — ясно. А **від кого? Що кому належить і що ділимо? Тим часом закони не працюють і, чим їх більше — тим гірше! Ми навіть не знаємо, скільки вони коштують, отож, перш ніж приймати закон, необхідно знати його реальну ціну і чи є у нас такі кошти...**

Виступ був сердитим, запальним, але в ньому було й дещо втішне — відсутність ілюзій і наївності, недопустимих у законотворчості.

...Ще один момент дня видався важливим: було згадано провінційну райкомівську анкету, в якій, зокрема, є пункт про «ставлення до Донецько-Придніпровської автономії».

Голова Верховної Ради Л. Кравчук з цього приводу закликав, за його словами, «всіх людей, які живуть на нашій благословенній землі — нести повну відповідальність за те, що вони діють. Кожна така анкета є підбурювальною... ті, хто провокує такі дії — заслуговують на відповідне до себе ставлення».

У кінці дня депутатами прийнято дві постанови.

Згідно з першою — Білокам'янську, що під Севастополем, повернуто історичну назву Інкерман.

Друга — про введення до складу Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів України представника «Зеленого світу» В. Тімоніна.

Віталій ЖЕЖЕР,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

НА ПІДСТУПАХ ДО РЕФЕРЕНДУМУ

РАНКОВЕ ЗАСІДАННЯ 27 ЛЮТОГО

Не без щему душевного ішов я на засідання Верховної Ради, де згідно з порядком денним цього дня мали бути розставлені всі крапки над «і» щодо референдуму про майбутнє Радянського Союзу, а отже, й українського народу. Адже з гіркого досвіду знав: розгляд такого роду питань не обходиться без жорсткої боротьби між депутатами на сесії і протиборствуючими силами за межами сесійного залу.

На щастя, все значно спокійніше й розумніше. У всякому разі, обійшлося без розмахування прапорами і мегафонних істерій на підступах до будинку Верховної Ради. Та й у середині її практично в усьому панував робочий настрій. Цьому, на мій погляд, завдячуємо двом причинам. По-перше, сьогодні всім, за винятком лише вкрай радикальних сил усіх рухів і течій, стало зрозумілим, що без союзу з сусідніми республіками-державами нам ніяк не обійтися — хочеться цього комусь чи ні. Разом з тим так само всі політики чітко усвідомили й ту істину, що вчорашній і сьогоднішній Союз — це кайдани, з якими далі нам не просунутися ні на крок.

Друга причина: перед сьогоднішнім засіданням Верховна Рада, її Президія провели титанічну роботу, щоб максимально прислухатися до кожного голосу, увібрати в проект, що виносився на розгляд, усе розмаїття думок і поглядів — як депутатів, так і виборців, які буквально завалили Верховну Раду письмовими й усними пропозиціями. Отож запропонований депутатам проект можна було б назвати твором, до якого приклав руку і розум увесь народ. Хоч, зрозуміло, це не вичерпало бажання народних обранців ще і ще раз вести дебати навколо окремих формулювань.

Уже на самому початку засідання народний депутат Леонтій Дмитрук, підтримавши в цілому проект постанови «Про проведення референдуму в Українській РСР 17 березня 1991 року», «примусив» Голову Верховної Ради викласти своє бачення нового Союзу. Леонід Кравчук, як завжди, висловився чітко і ясно.

— Я хотів би,— сказав він,— бачити наше майбутнє Союзом дійсно вільних республік, Союзом суверенних держав, Союзом, до якого люди йдуть добровільно і які можуть у цьому Союзі жити, працювати, мати свободу, волю, те, що належить мати кожній людині.

Але якщо структурно, то хотів би бачити його таким, щоб точно, абсолютно ясно були розмежовані повноваження між Союзом і республікою. Якщо так буде, ми уникнемо війни законів, уникнемо тих суперечностей, які сьогодні існують. Ми приймаємо з вами постанови і закони, не рахуючись з тим, і це правда, що є Верховна Рада СРСР і є Президент. А Верховна Рада СРСР і Президент, приймаючи постанови і закони, частогусто забувають, що є в нас Верховна Рада України, Верховні Ради інших республік і що є декларації про державний суверенітет. Це є основною причиною того безладдя, яке існує нині в нашому суспільстві.

Коли буде точно визначено, що Україна делегує Союзу певні повноваження і певні кошти під них, тоді ми, як цивілізовані люди, не будемо втручатися в те, що делегували. А в усьому, що взяли на себе, ми повністю господарі своєї країни. Такий Союз і є, на мою думку, Союзом Суверенних Держав, і він нікого не ставить у скрутне становище, навпаки, розставляє все на свої місця. Люди працюють і кожен знає свою справу. Так я розумію справжній Союз.

Текст бюлетеня, на нашу думку, відповідає саме такому розумінню.

Головне в моїй особистій позиції і позиції Президії те, що ми не виступаємо проти Союзу. Я знаю, і ви знаєте, що в цьому залі люди, які не хотіли б Союзу. Я буду докладати всіх зусиль, аби довести їм, що без Союзу сьогодні не можна.

Одночасно є люди, які хотіли б, щоб залишився такий Союз, який був раніше, у них ностальгія по ньому. Я буду всіма силами доводити їм, що і такий Союз нам не потрібен, тому що він історично довів, що є потреба в іншому Союзі, і ми виступаємо за той Союз, який відповідав би інтересам народу, нашого народу.

Зрештою, якщо відкинути надто поодинокі, рідкісні мітингові висловлювання окремих депутатів, навколо ось цих положень і велися дискусії.

Як завжди, головуючий терпляче, уважно вислуховував кожну пропозицію, що надходила із залу, при необхідності ставив її окремо на голосування і цим самим вносив у роботу сесії спокій, довір'я і конструктивність.

Під кінець дебатів спалахнула суперечка, проводити українську частину опитування одночасно з Союзним референдумом чи перенести на інший строк.

Голосування сказало: бути референдуму на Україні 17 березня.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
парламентський оглядач.

СХОД ДАЄ «ДОБРО»

Своєрідний громадський захист свого проекту провів Львівський облвиконком, який запропонував спорудити центр реабілітації для дітей з церебральним паралічем в одному з найбільш мальовничих місць області — Старому Селі. На сході представники виконкому розповіли про необхідність нової здравниці, аргументували місце вибору, дали відповіді на запитання, що цікавили людей.

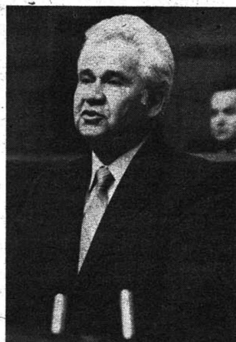
У Львівській області зареєстровано близько двох тисяч таких хворих. Однак центр розрахований і на прийом дітей з усієї країни, а також з-за рубежу. Його будівництво фінансує Міжнародна асоціація лікарів, яка виділила вже 50 мільйонів доларів, главк «Алмаззолото», допомогу подають і місцеві власті. Звичайно, частина коштів піде на благоустрій села, поліпшення його соціальної інфраструктури. Зваживши всі «за» і «проти», сход погодився на новобудову.

— Ми мали всі підстави вже почати роботи, — сказав заступник голови облвиконкому М. В. Косів. — Але вирішили відмовитись від старої директивної практики, коли вольовим рішенням, без «зайвої реклами» споруджувались нові об'єкти. Це викликало справедливі нарікання людей, навіть незважаючи на доцільність новобудов.

Нині обласна Рада старається дедалі більше залучати до розгляду таких питань широкі верстви населення. Так, наприклад, відбулось вивчення думки людей відносно ряду адміністративних будинків, що споруджувалися. Це дало змогу використати їх відповідно до громадських потреб, переобладнати вже наявні. Зустрічі з народними обранцями, сходи відкривають перед жителями право самим вирішувати, яким буде обличчя їх населеного пункту.

І. БАЧУН,
кор. УКРІНФОРМ.

«ВЕРЮ В ЧУВСТВО ГРАЖДАНСКОГО ДОЛГА»

ВЫСТУПЛЕНИЕ ПО УКРАИНСКОМУ ТЕЛЕВИДЕНИЮ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА МИНИСТРОВ УССР В. ФОКИНА

Дорогі товариші, шановні громадяни України!

Скажу відверто — моє звернення до вас не планувалося заздалегідь. Попросити ефірний час на Українському телебаченні мене змусили надзвичайні обставини, що останнім часом склалися в шахтарських районах республіки.

Сподіваюсь, що зараз мене слухає й багатомільйонний Донбас, де на сьогодні ще переважає російськомовне населення. Тому я дозволю собі подальшу розмову з вами вести російською мовою.

Верховный Совет Украины, правительство, широкая общественность республики испытывают чрезвычайное волнение и тревогу в связи с нарастающей напряженностью на предприятиях угольной промышленности. Похоже, что кто-то кровно заинтересован в повторении июльских событий 89-го года, нанесших непоправимый ущерб народному хозяйству республики.

Но времена меняются, меняются не только цели, но и ответственность за преднамеренное разжигание социальной усобицы, тем более в условиях углубляющегося экономического кризиса. И я полагаю, что в причинах происходящего должны разобраться не только шахтеры, их семьи, но и наша общественность, весь народ Украины. Очень надеюсь, что мое выступление заставит задуматься и тех, кто уже не в первый раз пытается разыграть «шахтерскую карту» в своей политической игре.

Прямо скажу: да, у шахтеров есть основания испытывать неудовлетворенность ходом выполнения постановлений, принятых бывшим Советом Министров СССР. Шахтеры вправе были спросить правительство страны и республики: как им жить и работать дальше?

Ведь, как известно, с 1 января текущего года оптовые и закупочные цены на лес, нефтепродукты, машины и оборудование выросли в двa-три раза, а на украинские угли — просто язык не поворачивается — цены были повышены лишь на 19 процентов! Подобные действия союзного министерства были непонятны не только шахтерам, но и нам.

Как можно было согласиться с такой оптовой ценой, если по стране цена на уголь была поднята в 1,7 раза! И это при том, что шахтеры Донбасса работают на самых больших глубинах, при самых высоких температурах, на самых обводненных участках, в самых сложных горногеологических условиях.

Одним словом, у шахтеров были все основания требовать немедленной встречи с главой украинского правительства.

И я, не задумываясь, отложил все дела и вылетел в Донбасс для рассмотрения их законных претензий. Чем закончилась наша встреча, полагаю, широкой общественности известно, поскольку об этом достаточно было сказано и с телеэкрана, и по радио, и на страницах газет. 26 января мы подписали протокол переговоров между Советом Министров Украины и Региональным союзом стачечных комитетов Донбасса. Подписали, неожиданно для многих.

Подписали, несмотря на то, что этот документ мало походил на обоюдное соглашение. В нем, по сути, не было договаривающихся сторон. Вопреки логике любых переговоров обязательства приняло на себя только правительство.

Какие это обязательства? **Во-первых,** Совет Министров Украины подтвердил свою преемственность в вопросах контроля и выполнения постановлений Совета Министров СССР №№ 608, 717 и 47.

Во-вторых, и это главное: цены на угольную продукцию на 1991 год были подняты до 90 рублей 93 копеек за тонну, что в 2,4 раза выше уровня 1990 года. Установлена дотация в сумме 12 миллиардов рублей, и почти миллиард капвложений выделено из бюджета.

В-третьих, правительство приняло предложения по уровню госзаказа: на коксующиеся угли — 95 процентов, энергетические — 90 процентов установленного задания.

Мы достигли соглашения и по вопросам пенсионного обеспечения.

Не видя оснований для организации особого контроля за ходом выполнения подписанного протокола, Совет Министров тем не менее согласился сохранить Республиканскую государственно-общественную комиссию и ее рабочие группы в городах.

И, наконец, мы взяли на себя обязательство обеспечить сотрудников недавно созданного Государственного комитета УССР по угольной промышленности служебными помещениями и квартирами в Киеве в течение 1991 года.

К сожалению, в ответ мы не услышали от Регионального союза стачкомов ни единого встречного обязательства, хотя у нас есть и законные претензии к шахтерам: ведь только в прошлом году уровень добычи снизился на 15 миллионов тонн! В то же время зарплата выросла почти на 18 процентов. В текущем году добыча угля упала еще на 3 миллиона тонн.

Согласитесь, это мало похоже на двусторонний договор.

Конечно, можно ссылаться на нехватку леса, металла, оборудования. Но разве это в диковинку? Угольщики, как, впрочем, и все остальные, всегда жили и работали в условиях острого дефицита и нехватки, но такого катастрофического падения объемов добычи не было никогда!

Не мне, горняку с почти двадцатилетним стажем, рассказывать об условиях работы шахтеров. Мало сказать, что их труд тяжел и опасен. Горько, что он все больше становится непрестижным. Прошли времена, когда вся страна пела: «Славься, шахтеров племя!» **И, я понимаю, не до романтики, «не за запахом тайги» спускаются шахтеры в забой. Поэтому и зарплата их должна быть как минимум вдвое выше средней зарплаты в народном хозяйстве.**

Надо сказать, что утвержденные новые оптовые цены на уголь позволяют это реализовать, ибо каждый подземный рабочий, занятый на добыче угля, сегодня может заработать и 1000, и более рублей.

Но я никогда не соглашусь с делением трудящихся на людей первого и второго сорта. Каждый должен получать за результаты труда.

Вот почему правительство, несмотря на некоторую предвзятость протокола от 26 января, подписало его по всем пунктам, кроме одного: мы не смогли договориться с представителями стачкомов по вопросу о заработной плате, которую, согласно их требованиям, следовало повысить в 2—2,5 раза.

Что стоит за этими непомерными запросами? Почему именно в 2—2,5 раза?

Пройдет время, история расставит все по своим местам и мы, возможно, узнаем, кто истинный автор этой идеи. Но одно уже ясно и сейчас: **сделано это для того, чтобы требования были заведомо не выполнимы, чтобы никакой компромисс не был возможен, чтобы любой ценой толкнуть шахтеров на забастовку.**

Для того чтобы выполнить эти запросы стачкомов, правительство должно изыскать дополнительно около 5 миллиардов рублей. И это при том, что государственный бюджет 1991 года сформирован с дефицитом в 11 миллиардов рублей.

Из какой же статьи выкроить эти миллиарды, а точнее — у кого их отнять?

Ответ вполне определенный: пришлось бы сократить сумму, предназначенную для компенсации населению в связи с предстоящим повышением розничных цен. Пришлось бы отменить уже объявленное повышение заработной платы учителям, работникам здравоохранения, сотрудникам детских дошкольных учреждений. Пришлось бы забыть о пенсионерах, инвалидах...

Может ли правительство решиться на такие меры? Конечно же, нет.

В строгом соответствии с условиями протокола с представителями стачкомов до последнего дня работала комиссия во главе с заместителем Председателя Совета Министров УССР товарищем Гладушем. Несмотря на жесточайший дефицит времени, я сам трижды встречался с **членами Регионального союза.**

К сожалению, все наши переговоры успехом не увенчались.

Да, похоже, к этому не все и стремились. Не случайно ведь на последней встрече один из руководителей Регионального союза стачкомов Донбасса Болдырев вдруг спросил: «А что будет, если мы разорвем протокол от 26 января?»

Вопрос более чем странный! Ведь в этом документе содержатся только обязательства правительства Украины. Поэтому, уничтожив протокол, Региональный союз собственными руками освободил бы правительство от принятых им обязательств и тем самым нанес бы удар непосредственно по шахтерам.

То есть отпускная цена тонны угля вместо 91 рубля вновь стала бы 22 рубля. Были бы аннулированы и все другие соглашения о дотации, отпусках, пенсиях.

Кому это было бы выгодно? Для чего это делается? Неужели только для того, чтобы любыми средствами раздуть очаг профессионального эгоизма, провоцировать у людей чувство острой неудовлетворенности, что не так уж и сложно в условиях нынешнего бедственного положения экономики.

Конечно, шахтеры работают тяжко, а живут небогато. Но неужели настолько плохо, чтобы требовать себе дополнительных благ за счет других категорий населения?

Забастовка, о которой говорят представители стачкомов, может быть направлена только против всего общества. Ведь если прекратят работу шахтеры, через 15 дней могут стать тепловые электростанции, через два дня остановятся коксохимические батареи, затем все предприятия черной металлургии.

Что делать электроэнергетикам, коксохимикам и металлургам, что делать железнодорожникам? Что делать их семьям?

Чья очередь вслед за металлургами? Машиностроителей, металлообработчиков, строителей? А школы, больницы, детские сады? Неужели нас ожидает юго-осетинский вариант?

А что вы скажете, товарищи шахтеры, если объявят о забастовке работники аграрного комплекса? Разве у них мало для этого оснований? Разве труд их, от зари до зари, без отпусков и выходных, можно назвать легким? Так идите, попробуйте. Земли хватит на всех!

Бесспорно, угольная промышленность — одна из профилирующих в нашей республике, одна из так называемых базовых отраслей. Но правительство не может, просто не имеет права все подчинить интересам только одной, пусть даже и очень важной, отрасли. Из тяжелого положения экономику нужно выводить только сообща.

Ключ к решению назревших социальных проблем следует искать не в сфере распределения материальных благ, а исключительно в сфере их производства.

Поэтому я обращаюсь к вам, мои земляки, шахтеры, друзья, с просьбой — взвешенно отнестись к принимаемым решениям, трезво оценить возможные последствия.

Хочу обратить ваше внимание еще на одно обстоятельство. Ведь наша республика впервые получила реальный исторический шанс конституционным путем обрести истинную государственность. В рамках Декларации о независимости Украина становится действительно суверенной. Для достижения этого каждый из нас — шахтер или металлург, военнослужащий или пенсионер — должен быть прежде всего гражданином своего Отечества, должен быть его истинным патриотом.

В заключение хочу довести до сведения шахтерских коллективов, что Совет Министров Украины, добиваясь мира и социального согласия, превысив свои полномочия, 25 февраля дал указание банкам выплачивать средства в фонд потребления шахтерам с коэффициентом 1,4. Это дает возможность трудящемуся угольной промышленности заработать в среднем 500 рублей в месяц, что превышает размер заработной платы прошлого года почти на 24 процента. Единственным условием для этого является сохранение объема добычи угля хотя бы на сегодняшнем, небывало низком, уровне.

Верю в вашу рассудительность, дорогие товарищи, верю в рабочую солидарность и чувство гражданского долга.

Благодарю вас.

Продиктовано в номер

ЯК РЕМОНТУЮТЬСЯ СВЯТИНІ

Після тривалого ремонту відкрився Київський меморіальний будинок-музей Лесі Українки (вулиця Саксаганського, 97). Слова подяки співробітникам музею, науковцям, родичам поетеси, ентузіастам, — усім, хто допомагав відродженню експозиції, прозвучали у виступах заступника міністра культури УРСР В. Врублевської, відповідального секретаря Комісії з питань культури міськвиконкому К. Матвієнка та інших гостей. Ми знову можемо побачити у цьому оазисі духовності речі та інтер'єри, що оточували сім'ю Косачів.

— Але настав час,— сказала директор музею І. Веремеєва, — коли належить говорити не лише про самовідданість, а й про те, що робота відбувалася у відверто кризовій ситуації. Енергія наших працівників часто витрачалася не на музейну роботу, а на виснажливу, часто безнадійну боротьбу з ледарством, безладдям, некомпетентністю...

...Отже, можна і радіти, і — дивуватися, що музей відчинився саме до ювілею поетеси. Поновлено також музей у селі Колодяжному на Волині, а в Ялті розгорнуто постійну експозицію, що мусить стати основою постійного музею Лесі.

Юліана ШЕВЧУК.

Вісті з місцевих Рад

ГОТУЙТЕ НАСІННЯ

До ста гектарів землі на сім'ю, а також кредит можуть одержати віднині жителі Миколаївщини, які побажали господарювати самостійно. Тимчасове положення про селянське господарство прийняла обласна Рада народних депутатів.

Потрібно було дві сесії, щоб її проект став документом. Гарячі дискусії розгорталися майже у всіх основних моментах положення, у тому числі навколо земельного переділу. Депутати вирішили, що селяни, які побажали створити селянське господарство, одержують наділи з земель колгоспів, інших сільськогосподарських кооперативів і підприємств, в яких вони перебували. Іншим ділянки повинні нарізатися з земель запасу, який вирішено утворити за рахунок вилучення частини орної землі і угідь у колгоспів і радгоспів, що мають найгірші результати діяльності. Невигідно тепер бути останнім і в питаннях охорони навколишнього середовища: клин такого господарства може відразу зменшитись на чверть.

Прийнятий депутатами документ також регулює взаємовідносини селянських господарств або їх асоціацій з підприємствами агропромтехніки, сільгоспхімії, агропостачу, заготівельниками, іншими партнерами. Джерелом кредитів для починаючих фермерів стане фонд допомоги, що утворюється при обласній Раді народних депутатів.

До місцевих органів влади Миколаївщини вже почали надходити заяви на виділення земельних наділів для ведення селянських господарств.

А. КУЗНЕЦОВ,
кор. УКРІНФОРМ.

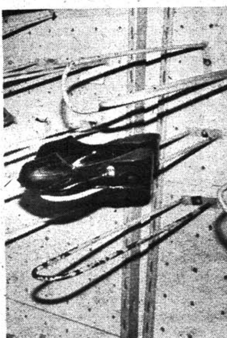
АБО ДЕШЕВО, АБО СЕРДИТО...

Ще з казок ми пам'ятаємо: опинився молодець на роздоріжжі і думає, куди йти. Залежно від вдачі піде або ліворуч, де коня втратить, або праворуч, де сам загине. Чужа нам ота давньогрецька хистка рівновага, коли треба вписатися між Сціллою та Харібдою. Нам щось таке: або — або...

Водночас, сахаючись з вогню та в полум'я, ми хочемо щоб з цього щось путнє вийшло.

Не ми придумали сентенцію: «Я не настільки багатий, щоб купувати дешеві речі». Тож давайте будемо до кінця послідовними. Або дешево, або сердито: з крайнощів лише крайнощі і виходять...

Фото Ігоря ПЕТРОВА.

Телеграфним рядком із Хмельницького

ПОДІЛЬСЬКОГО ДОВГОЛІТТЯ!

Жителька села Шекеринці Ізяславського району Федора Юхимівна Гаврилюк стала вісімдесят сьомою довгожителькою області, яка відсвяткувала своє 100-річчя. В неї—26 онуків та 13 правнуків. Чоловіків, які розміняли другу сотню років, в області лише 6. Статистика свідчить: з 87 довгожителів 65 живуть в селах. А взагалі на Хмельниччині мешкає 43 тисячі 229 чоловік, яким понад вісімдесят.

КІЛЬКІСТЬ — НЕ ЗАВЖДИ ЯКІСТЬ

Новий порядок роботи введено у колгоспі «Маяк» Теофіпольського району: доярки працюють три дні, на четвертий відпочивають. На заробітну платню це не вплинуло, зате продуктивність праці значно підвищилася. Від кожної корови отримано понад три тонни молока.

СВИНЦЕВИЙ РИС

Як повідомила обласна газета «Радянське Поділля», у бердянський порт було доставлено теплоходом «Донецький шахтар» рис з В'єтнаму. Сім вагонів з цієї партії — 431,7 тонни — надійшли у Хмельницький. Як встановила санітарна служба, в одному кілограмі продукту міститься 0,5 міліграма свинцю. Допустима норма для дорослих — 0,5, для дітей — 0,3 міліграма на кілограм. Тому облсанепідстанція заборонила роздрібний продаж рису, використання його у школах, садках, дитячих їдальнях.

БОГ І ДЕНІКІН В ОБКОМІ

Хмельницьке видавництво обкому партії «Поділля» майже перестало друкувати твори ідеологів: Леніна, Маркса, Енгельса. Натомість видає «Божу науку» А. Шептицького, «Путь русского офицера» А. Денікіна, які йдуть з неповним прибутком для партійців. Але якщо це ідеологія, то слід чекати незабаром, що замість вождів у обкомі з'являться ікони.

Михайло ВАСИЛАШКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Новини з усієї України

ДОЛЮ ЦЕНТРУ ВИРІШИЛА МІСЬКРАДА

ЛУГАНСЬК. Місцевий обласний драматичний театр довгий час не мав власного приміщення, і був у приймах в будинку російського драматичного. Театральне питання було винесене на розгляд четвертої сесії міської Ради і викликало бурхливі триденні дебати. Вирішувалося питання про передачу українському театру будинку Палацу культури будівельників та створення на його базі Центру української культури. Адміністрація театру мала намір стояти насмерть: «Не віддамо будинок театру!». Згода далася непросто: будинок віддали Центру, але за умови збереження всіх гуртків самодіяльності та клубів за інтересами. Компроміс влаштував усіх: театр матиме власне приміщення, а Центр сприятиме розвитку самодіяльності.

Юрій ЧЕПУРНОВ.

ВІЛЬГЕЛЬМ МАЛЬТ НЕ ЗАБУВ

Сумська область. Довгі роки Вільгельм Мальт вважав себе боржником. У 1943 році—під час відступу німецьких військ він лишався пораненим біля села Хотині, що на Сумщині. Життя йому врятувала тоді українська жінка — вилікувала, виходила.

Не будемо моралізувати з цього приводу — у кожного часу свої моральні критерії, та милосердя завжди є милосердя. За допомогу ворогу жінку чекала сувора кара, але вона не могла залишити пораненую людину...

І ось, коли на Заході, зокрема у ФРН, піднялася хвиля гуманітарної допомоги СРСР, Вільгельм активно підключився до цієї благородної акції. Вклав кілька тисяч марок власних коштів, провів кампанію по збиранню допомоги серед підприємств та жителів свого містечка Егельсбаху. Невдовзі посилки загальною вагою 30 тонн були на Україні. Половину залишили в Києві, решту доставили на Сумщину.

Зустріч Вільгельма Мальта з минулим відбулася.

Ігор РЕКУН,
журналіст.

ІНІЦІАТИВА ГАЗЕТИ

УЖГОРОД. Нова газета міської Ради «Карпатський край» виступила ініціатором створення при редакції мистецького фонду «Карпати» (МСК) імені Олександра Духновича, Августина Волошина, Йосипа Бокшая. Фонд засновано з метою активізації культурного життя області, вивчення та відродження народних звичаїв, фольклору.

Члени МСК зобов'язалися вести активну роботу по відродженню забутих народних промислів, пропагувати кращі твори сучасних митців, що сприятиме дружбі народів, які тут проживають.

До редакції почали надходити перші заявки з проханням прийняти в члени МСК.

Микола ГОРЛЕНКО,
журналіст.

Повідомлення з Угорщини

ЗАКАРПАТЦІ В ДЕБРЕЦЕНІ

В актовому залі Генерального консульства СРСР у Дебрецені (УР) відбулася презентація культурних надбань угорців Закарпаття, зокрема творів заслужених діячів мистецтва УРСР композиторів Д. Задора, І. Мартона, художника А. Ерделі. Величної звучали романси на слова Ш. Петефі та І. Мартона. Укотре свій високий клас підтвердили солісти та музиканти Закарпатської філармонії Ельвіра та Павло Готвоні, Агнеса Гедеон, Віра Боднар, Марта Нейметі, Віктор Теличко. З інтерпретацією творів закарпатських композиторів виступили також викладачі місцевої філармонії.

Ця зустріч — не перша. А тепер консульство намітило широку програму культурного обміну на 1991 рік.

Микола ЛІСОВИЙ.

Судять пресу

БУРЯ БЕЗ ГРОМ

«Ця публікація викликала справжню бурю пристрастей серед офіцерського корпусу і особового складу Київського військового округу, — були одностайні в думці О. Дворченко та О. Акулов, представники колишнього командуючого КВО, нині заступника міністра внутрішніх справ СРСР В. Громова. — Всі були просто обурені...».

Прозвучало це повідомлення про емоційний «шквал» 26 лютого цього року в залі засідань Радянського райнарсуду Києва, де вчетверте розглядалася справа «Громов проти республіканської молодіжки «Комсомольское знамя», журналіста В. Долганова і народного депутата СРСР полковника В. Мартиросяна»! Початком «цунамі» було вересневе, 1990 року, інтерв'ю Долганова з Мартиросяном під назвою «В. Мартиросян: «Військовий переворот можливий...». І хоча через кілька днів «Коза» надрукувала спростування генерал-полковника Громова, в якому він назвав думки колеги «маячнею», йому видалося цього замало. Генерал зажадав «сатисфакції» і від газети. Привід: розтиражований наклеп і образа честі й гідності Героя Радянського Союзу, «афганця»-коман-

дарма, ... СРСР, і ... ся...

Честь ... чі відкла... з'яв... става... потім, як ... дання 26 ... ся ображ...

Але ю... все-таки ... сідання ... скінчило... но. Коли ... зрозумів ... збирають ... мундир», ... посилання ... пресу... Ож... почали д... «свідчен... вою для ... брехливі ... кою», ви... шання. Д... тові ні с... ки генер... вони так... го, що б... депутат ... тусом ма... масової ... вати сво... прогнозу... виток по... країні і ... особисто... зі своїм ...

ЗАПО... КОЛГО...

Першим в області розділив колгоспне майно Іван Запорожець, голова артілі імені Енгельса Новопсковського району. Навіщо? Адже господарство знамените, на банківському рахунку має 15 мільйонів карбованців! Підрахували, що в середньому вийде по 40 тисяч карбованців на людину. Кожен може розпорядитися своїми тисячами, як хоче. Одначе, ніхто не поспішає. З колгоспу не вихо-

Зверн...

дять—б... 40 тися... колгоспі... зростає. ... бутку з... мільйон... ділили ... римав п... Ці грош... ратити, ...

...ТИНІ

...у боротьбу з ле... ...езладдям, неком... ...ожна і радіти, і — ...що музей відчи... ...до ювілею поете... ...також музей у ...жному на Волині, ...згорнуто постійну ...що мусить стати ...остійного музею

...іана ШЕВЧУК.

...СІННЯ

...що мають найгір... ...діяльності. Не... ...бути останнім і ...охорони навко... ...середовища: клин... ...дарства може від... ...ись на чверть. ...депутатами доку... ...регулює взаємо... ...селянських госпо... ...асоціацій з під... ...агропромтехніки, ...агропостачу, за... ...іншими парт... ...ерелом кредитів ...чих фермерів ста... ...омоги, що утво... ...обласній Раді на... ...утатів. ...органів влади ...вже почали над... ...на виділення зе... ...ділів для ведення ...осподарства.

...А. КУЗНЕЦОВ, ...УКРІНФОРМ.

...ВО, ...ТО...

...щось путнє ви... ...думали сентенцію: ...багатий, щоб ...речі». Тож ...до кінця по... ...Або дешево, ...з крайнощів ли... ...виходять...

...ря ПЕТРОВА.

Новини з усієї України

ДОЛЮ ЦЕНТРУ ВИРІШИЛА МІСЬКРАДА

ЛУГАНСЬК. Місцевий обласний драматичний театр довгий час не мав власного приміщення, і був у приймах в будинку російського драматичного. Театральне питання було винесене на розгляд четвертої сесії міської Ради і викликало бурхливі триденні дебати. Вирішувалося питання про передачу українському театру будинку Палацу культури будівельників та створення на його базі Центру української культури. Адміністрація театру мала намір стояти насмерть: «Не віддамо будинок театру!». Згода далася непросто: будинок віддали Центру, але за умови збереження всіх гуртків самодіяльності та клубів за інтересами. Компроміс влаштував усіх: театр матиме власне приміщення, а Центр сприятиме розвитку самодіяльності.

Юрій ЧЕПУРНОВ.

ВІЛЬГЕЛЬМ МАЛЬТ НЕ ЗАБУВ

Сумська область. Довгі роки Вільгельм Мальт вважав себе боржником. У 1943 році під час відступу німецьких військ він лишався пораненим біля села Хотіни, що на Сумщині. Життя йому врятувала тоді українська жінка — вилікувала, виходила.

Не будемо моралізувати з цього приводу — у кожного часу свої моральні критерії, та милосердя завжди є милосердя. За допомогу ворогу жінку чекала сувора кара, але вона не могла залишити поранену людину...

І ось, коли на Заході, зокрема у ФРН, піднялася хвиля гуманітарної допомоги СРСР, Вільгельм активно підключився до цієї благородної акції. Вклав кілька тисяч марок власних коштів, провів кампанію по збиранню допомоги серед підприємств та жителів свого містечка Егельсбаху. Невдовзі посилки загальною вагою 30 тонн були на Україні. Половину залишили в Києві, решту доставили на Сумщину.

Зустріч Вільгельма Мальта з минулим відбулася.

Ігор РЕКУН, журналіст.

ІНІЦІАТИВА ГАЗЕТИ

УЖГОРОД. Нова газета міської Ради «Карпатський край» виступила ініціатором створення при редакції мистецького фонду «Карпати» (МСК) імені Олександра Духновича, Августина Волошина, Йосипа Бокшая. Фонд засновано з метою активізації культурного життя області, вивчення та відродження народних звичаїв, фольклору.

Члени МСК зобов'язалися вести активну роботу по відродженню забутих народних промислів, пропагувати кращі твори сучасних митців, що сприятиме дружбі народів, які тут проживають.

До редакції почали надходити перші заявки з проханням прийняти в члени МСК.

Микола ГОРЛЕНКО, журналіст.

...ини

...РЕЦЕНІ

...Задора, І. Мар... ...ника А. Ерделі. ...али романси на ...тефі та І. Мар... ...тре свій високий ...дій солісти та ...Закарпатської

філармонії Ельвіра та Павло Готвоні, Агнеса Гедеон, Віра Боднар, Марта Нейметі, Віктор Теличко. З інтерпретацією творів закарпатських композиторів виступили також викладачі місцевої філармонії.

Ця зустріч — не перша. А тепер консульство намітило широку програму культурного обміну на 1991 рік.

Микола ЛІСОВИЙ.

Судять пресу

БУРЯ БЕЗ ГРОМОВА

«Ця публікація викликала справжню бурю пристрастей серед офіцерського корпусу і особового складу Київського військового округу, — були одностайні в думці О. Дворченко та О. Акулов, представники колишнього командуючого КВО, нині заступника міністра внутрішніх справ СРСР В. Громова. — Всі були просто обурені...».

Прозвучало це повідомлення про емоційний «шквал» 26 лютого цього року в залі засідань Радянського райнарсуду Києва, де вчетверте розглядалася справа «Громов проти республіканської молодіжки «Комсомольское знамя», журналіста В. Долганова і народного депутата СРСР полковника В. Мартиросяна»! Початком «цунамі» було вересневе, 1990 року, інтерв'ю Долганова з Мартиросяном під назвою «В. Мартиросян: «Військовий переворот можливий...». І хоча через кілька днів «Коза» надрукувала спростування генерал-полковника Громова, в якому він назвав думки колеги «маячнею», йому виявилося цього замало. Генерал зажадав «сатисфакції» і від газети. Привід: розтиражований наклеп і образа честі й гідності Героя Радянського Союзу, «афганця»-командарма, народного депутата СРСР, і таке інше. І почалося...

Честь честю, але суд тричі відкладали: спершу не з'яв... — хво... — представ... редакц... Бітюк, потім, як, до речі, й на засідання 26 лютого, не з'являвся ображений.

Але юридичний маховик все-таки зрушив з місця: засідання відбулося. Правда, скінчилося воно досить дивно. Коли суддя В. Клочко зрозумів, що «винуватці» не збираються «плакатися в мундир», а аргументовано, з посиланнями на Закон про пресу, словники Даля й Ож..., кодекс... законів почали доводити різницю між «свідченнями» (що є підставою для наклепу, якщо вони брехливі) і «власною думкою», виникло певне замішання. До цього не були готові ні суддя, ні представники генерала. Мені здається, вони так і не зрозуміли того, що будь-який народний депутат згідно зі своїм статусом має право в засобах масової інформації висловлювати свої думки, точки зору, прогнози на можливий розвиток політичних подій в країні і відповідати за них особисто. А газета, згідно зі своїм статутом, може їх друкувати, не поділяючи поглядів опитуваного і не перевіряючи їх достовірності. Тим більше, що взагалі точку зору на когось чи на щось на фактах перевірити неможливо. І в інтерв'ю йшлося не про Громова, а висловлювалася саме особиста думка Мартиросяна як члена Комітету Верховної Ради СРСР з питань оборони та державної безпеки, що путч у Союзі можливий і очолити його МОЖУТЬ (а не ОБОВ'ЯЗКОВО ОЧОЛЯТЬ, як доводили «громовці» звинувачений стороні) генерали Родіонов, Макашов і Громов. Представники останнього, визнавши в суді, що військовий переворот можливий в будь-якій країні, де є армія, все одно вимагали від газети визнати цілеспрямований наклеп. Спростування генерала Громова через газету, повторюю, їх не влаштовувало. Мені ж здалося, що вони через газету намагалися якимось чином вийти на Мартиросяна, захищеного депутатським імунітетом.

Однак на цей раз не вдалося. Представник «недосяжного полковника» М. Гудилко після однієї з перерв до залу не з'явився. За що й був... оштрафований на 100 карбованців. Цікаво, що буде із штрафом, якщо причина відсутності, не дай Боже, виявиться поважною?

Почекаємо 11 березня, на яке перенесено судове засідання.

Володимир СКАЧКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

На фото: судові дебати сторін.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ЗАПОРОЖЕЦЬ КОЛГОСП ДІЛИВ

Зверніть увагу

Першим в області розділив колгоспне майно Іван Запорожець, голова артілі імені Енгельса Новопсковського району. Навіщо? Адже господарство знамените, на банківському рахунку має 15 мільйонів карбованців! Підрахували, що в середньому вийде по 40 тисяч карбованців на людину. Кожен може розпорядитися своїми тисячами, як хоче. Одначе, ніхто не поспішає. З колгоспу не виходять — бо, якщо ти зі своїми 40 тисячами залишаєшся в колгоспі, твій вклад щороку зростає. Так, третину прибутку за минулий рік (2 мільйони карбованців) розподілили по вкладах. Кожен отримав прибавку — 3 тисячі. Ці гроші можна взяти й витратити, а можна залишити. При цьому процент прибутку зростає. Цікаво, що й пенсіонери не лишилися ні з чим — їхні вклади за підсумками року зросли на 1800 карбованців. Ще одне: ви можете передати ваш пайовий вклад у спадок — за умови, якщо ваші діти лишаються працювати в колгоспі.

Юрій ЧЕПУРНОВ. Луганська область.

Телеграфним рядком з Донецька

У ГОСТІ З ТЕЛЕВІЗОРОМ

У Донецьку побувала делегація Товариства української мови з Львівщини — народні депутати, представники заводу «Електрон», ансамбль «Карпатські зорі». Львів'яни відвідали першу в місті українську школу. Господарі й гості влаштували спільний концерт, а школярі отримали в подарунок два дефіцитних телевізори.

М'ЯСО НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ

Статистика свідчить: на селі нині харчуються гірше, ніж у місті. Колгосп імені Кірова Красноармійського району на загальних зборах проголосував за те, щоб кожен колгоспник мав право отримати на рік 14 кілограмів м'яса за пільговою ціною 2,5 карбованця.

ЯК ПО МАСЛУ — НЕ ВИЙШЛО

Митною службою Донецького аеропорту розкрито спробу вивезти рейсом Донецьк — Єреван тонну м'яса та 240 кілограмів вершкового масла. Останнім часом подібні спроби тут почастішали.

НЕ ДО ЛІРИКИ

За даними облстатуправління кожен четвертий вантажник області — жінка. Серед асфальтобетонників, що працюють вручну, — 52 відсотки жінок, кочегарів — 67 відсотків, гальваників — 78. На будмайданчиках жінок серед землекопів — 63 відсотки, серед підсобних робітників — 52.

ФУТБОЛ ДО КИЄВА ДОВЕДЕ

Донеччани пристрасно вболівають не лише за свій «Шахтар», а й за київське «Динамо». 6 березня до Києва на перший чвертьфінальний матч розіграшу Кубка володарів кубків спеціальним поїздом прибуде близько 300 донецьких болільників.

І ХРАМ, І ШКОЛА

У Краматорську, в акціонерному товаристві «Ремпобутпроект» створено проект православної церкви. Замовник — парафіяльна рада Старопокровського храму. Будуватимуть споруду в старій частині міста. Тут же планують відкрити й недільну школу.

ПЕРШИЙ І ЄДИНИЙ

Село Переїзне Артемівського району — батьківщина відомого російського письменника В. Гаршина. У місцевій школі не перший рік діє його музей — єдиний у країні, а нещодавно встановлено перший пам'ятник роботи Ю. Архипової з Ленінграда.

Юрій ДОЦЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ЛЕ... РУ...

Контор...

Лермон... барян, го... «Прогрес... району К... ласті, ... Правда, з... пері й ли... одноосібн... ленні зв'я... го ж рай... 21 тисяч... рахуван... існуючої... імені XX... регівсько... ської обл...

За що... Спробуєм... часу д... Барбарян... угоду на... них робо... одержати... кожну па... рудитися... товаром, ... реалізува... дяді за... Знайшов... нович в о... пільголов... вого мага... лідну пар... рукавиць... ванця за... дилася ви... Залишало... найменши... було зроб...

РАД...

Дозимет... явність п... фону на п... фа, як тіл... ли, «зашк... промінюва... Одеського... стандартиз... виявили в... вої військ... подольськ... кого рай... ку отриму... заходів ск... вчальним...

Недарм... перший се... УРСР наро... рогунцов... щоб дору... ді провест... не радіол... навчальних... дитсадків... щині, реа...

СВ...

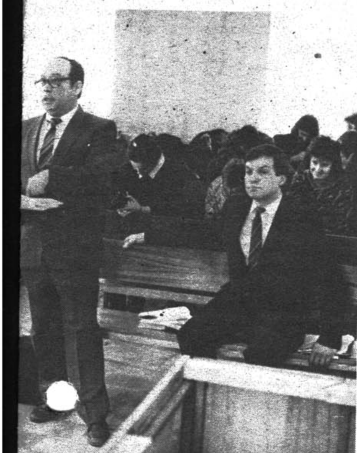
113 рокі... багатовіко... ба болгар... спільно з ... ми розгро... волювачів. ... ку. підписа... мирний до... реччина в... Болгарії. І... святкують...

ПР...

26 лютог... лин на бло... кий, у п'ят... пізнічної... сталось з... пасажирсь... Київ — Хе... тажним п... рухаєся по...

Унаслідо... з рейок по... під керуван...

ГОЛОС УКРАЇНИ

...ОВА

...одного депутата
...е інше. І почало-
...
...ю, але суд три-
...: спершу не
...хво... — пред-
...акці... Бітюк,
... речі, й на засі-
...того, не з'являв-
...
...ичний маховик
...шив з місця: за-
...булося. Правда,
...оно досить див-
...дя В. Клочко
... «винуватці» не
... «плакатися в
...аргументовано, з
... на Закон про
...ники Даля й
...декс... законів
...нити різ...цю між
...» (що є підста-
...лепу, якщо вони
...власною дум-
...о певне замі-
...ього не були го-
..., ні представни-
... Мені здається,
...е зрозуміли то-
...кий народний
...о зі своїм ста-
...аво в засобах
...мації висловлю-
...мки, точки зору,
... можливий роз-
...них подій в
...відати за них
...А газета, згідно
...утом, може їх

друкувати, не поділяючи поглядів опитуваного і не перевіряючи їх достовірності. Тим більше, що взагалі точку зору на когось чи на щось на фактах перевірити неможливо. І в інтерв'ю йшлося не про Громова, а висловлювалася саме особиста думка Мартиросяна як члена Комітету Верховної Ради СРСР з питань оборони та державної безпеки, що путч у Союзі можливий і очолити його МОЖУТЬ (а не ОБОВ'ЯЗКОВО ОЧОЛЯТЬ, як доводили «громовці» звинуваченій стороні) генерали Родіонов, Макашов і Громов. Представники останнього, визнавши в суді, що військовий переворот можливий в будь-якій країні, де є армія, все одно вимагали від газети визнати цілеспрямований наклеп. Спростування генерала Громова через газету, повторюю, їх не влаштовувало. Мені ж здалося, що вони через газету намагалися якимось чином вийти на Мартиросяна, захищеного депутатським імунітетом.

Однак на цей раз не вдалося. Представник «недосяжного полковника» М. Гудилко після однієї з перерв до залу не з'явився. За що й був... оштрафований на 100 карбованців. Цікаво, що буде із штрафом, якщо причина відсутності, не дай Боже, виявиться поважною?

Почекаємо 11 березня, на яке перенесено судове засідання.

Володимир СКАЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

На фото: судові дебати сторін.

Фото **Олександра КЛИМЕНКА.**

...ОЖЕЦЬ ...П ДІЛИВ

...увагу

...що ти зі своїми
... залишаєшся в
...й вклад щороку
...к, третину при-
...улий рік (2
...бованців) розпо-
...адах. Кожен от-
...ку — 3 тисячі.
...на взяти й вит-
...жна залишити.

При цьому процент прибутку зростає. Цікаво, що й пенсіонери не лишилися ні з чим — їхні вклади за підсумками року зросли на 1800 карбованців. Ще одне: ви можете передати ваш пайовий вклад у спадок — за умови, якщо ваші діти лишаються працювати в колгоспі.

Юрій ЧЕПУРНОВ.
Луганська область.

Телеграфним рядком з Донецька

У ГОСТІ З ТЕЛЕВІЗОРОМ

У Донецьку побувала делегація Товариства української мови з Львівщини — народні депутати, представники заводу «Електрон», ансамбль «Карпатські зорі». Львів'яни відвідали першу в місті українську школу. Господарі й гості влаштували спільний концерт, а школярі отримали в подарунок два дефіцитних телевізори.

М'ЯСО НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ

Статистика свідчить: на селі нині харчуються гірше, ніж у місті. Колгосп імені Кірова Красноармійського району на загальних зборах проголосував за те, щоб кожен колгоспник мав право отримати на рік 14 кілограмів м'яса за пільговою ціною 2,5 карбованця.

ЯК ПО МАСЛУ — НЕ ВИЙШЛО

Митною службою Донецького аеропорту розкрито спробу вивезти рейсом Донецьк — Єреван тонну м'яса та 240 кілограмів вершкового масла. Останнім часом подібні спроби тут почастішали.

НЕ ДО ЛІРИКИ

За даними облстатуправління кожен четвертий вантажник області — жінка. Серед асфальтобетонників, що працюють вручну, — 52 відсотки жінок, кочегарів — 67 відсотків, гальванників — 78. На будмайданчиках жінок серед землекопів — 63 відсотки, серед підсобних робітників — 52.

ФУТБОЛ ДО КИЄВА ДОВЕДЕ

Донеччани пристрасно вболівають не лише за свій «Шахтар», а й за київське «Динамо». 6 березня до Києва на перший чвертьфінальний матч розіграшу Кубка володарів кубків спеціальним поїздом прибуде близько 300 донецьких болільників.

І ХРАМ, І ШКОЛА

У Краматорську, в акціонерному товаристві «Ремлобутпроект» створено проект православної церкви. Замовник — парафіяльна рада Старопокровського храму. Будуватимуть споруду в старій частині міста. Тут же планують відкрити й недільну школу.

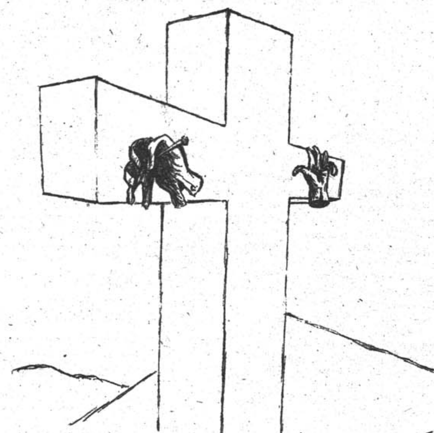
ПЕРШИЙ І ЄДИНИЙ

Село Переїзне Артемівського району — батьківщина відомого російського письменника В. Гаршина. У місцевій школі не перший рік діє його музей — єдиний у країні, а нещодавно встановлено перший пам'ятник роботи Ю. Архипової з Ленінграда.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

ЛЕРМОНТОВІ РУКАВИЦІ

Контора пише

Лермонт Джіванович Барбарян, голова кооперативу «Прогрес» Онуфріївського району Кіровоградської області, заснував бригаду. Правда, заснував лише на папері й лише для того, аби одноосібно одержати у відділенні зв'язку с. Омельник того ж району суму в розмірі 21 тисячі карбованців. А перерахував її керівникові неіснуючої бригади колгосп імені XXI з'їзду КПРС Берегівського району Закарпатської області.

За що така щедрість? Спробуємо пояснити. Свого часу добродій Лермонт Барбарян уклав з колгоспом угоду на переробку залежаних робочих рукавиць. Мав одержати по 75 копійок за кожну пару. Але навіщо марудитися з непривабливим товаром, якщо його можна реалізувати й так? А добрі дяді завжди знайдуться. Знайшов їх Лермонт Джіванович в об'єднанні «Тернопільголовпостач», до оптового магазину якого здав солідну партію необроблених рукавиць по півтора карбованця за пару. Отак і народилася вищезгадана сума. Залишалося отримати її з найменшими втратами, що й було зроблено після джентльменського реверансу в бік колгоспної бухгалтерії.

Бог не обділив Барбаряна фантазією. У тому ж колгоспі очолюваний ним кооператив виготовляв металеву сітку для бартерних операцій з Угорщиною. За сітку господарство одержувало товари народного споживання. Але перевага віддавалась не передовим технологіям чи сучасному сільськогосподарському обладнанню, а телевідеоапаратурі. Дещо перепадало й кооперативу. Минулої осені він отримав від колгоспу 8 імпортних телевізорів та 15 відеомагнітофонів. Звісно, Барбарян не оприходував їх у бухгалтерії кооперативу, а збув власноручно і, мабуть, недешево. Гроші ж поклав до своєї рукавиці, вибачте, до кишені.

Що далі? Барбаряна заарештовано. Ведеться слідство.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент «Голосу України».
Закарпатська область.

Мал. **Богдана ЖОЛДАКА.**

РАДІАЦІЯ ДЛЯ ШКІЛЬНОГО ВЖИТКУ

Це ж треба!

Дозиметр, який показав наявність підвищеного гаммафону на поверхні старого сейфа, як тільки останній відкрили, «зашкалило». Джерело випромінювання працівники Одеського обласного центру стандартизації та метрології виявили в... кабінеті початкової військової підготовки Світлодолинської школи Саратського району. Цілих півтора року отримували дози всі, хто заходив сюди і користався навчальним приладом...

Недарма, виявилося, ще на першій сесії Верховної Ради УРСР народний депутат С. Догорунцов наполягав на тому, щоб доручити виконавчій владі провести повсюдне ретельне радіологічне обстеження навчальних закладів і навіть дитсадків республіки. На Одещині, реагуючи на таку позицію, облвиконком прийняв спеціальне рішення і сприяв створенню бригад, до яких увійшли працівники облсанепідемстанції, центру стандартизації та метрології, ряду інститутів. Вони працюють уже понад чотири місяці, завершили перевірку всіх одеських шкіл, багатьох навчальних закладів у інших містах, сільських районах Причорномор'я.

Небезпечний «вилов» перевершив усі прогнози. Розгерметизовані прилади, різноманітні капсули та ампули, які стали відкритими випромінювачами радіації, виявлено в десятках кабінетів фізики, хімії, початкової військової підготовки. У школі № 31 Миколаївського району, скажімо, джерел радіації було аж шість.

У навчальних закладах Центрального району Одеси — 27. Перелік можна продовжити.

Як позначився на дітях вплив цих навчальних посібників, можна лише здогадуватись. Що за цими фактами: недбалість, безвідповідальність, невігластво? Мабуть, усього потроху, хоча кому, як не вчителям, особливо після Чорнобиля, кинутися ревізувати старі прилади, не допустити радіоактивного забруднення дитячих закладів?..

Перевірка триває. А спеціальна аварійна бригада, створена в області, шукає засоби поховання джерел випромінювання.

Всеволод РИМАЛІС,
кореспондент Одеської обласної газети «Чорноморська комуна».
Одеська область.

У дипломатичних колах

СВЯТО ВСІХ БОЛГАР

113 років тому завершилась багатовікова героїчна боротьба болгарського народу, який спільно з російськими військами розгромив турецьких поневолювачів. 3 березня 1878 року підписано Сан-Стефанський мирний договір, за яким Туреччина визнала незалежність Болгарії. І тепер всі болгари святкують 3 березня як День визволення від османського іга. Цій даті якраз і була присвячена прес-конференція, що відбулася вчора в Генконсульстві НРБ у Києві. Генеральний консул Іван Ружев розповів представникам засобів масової інформації про значення цієї історичної події для відродження болгарської державності. Крім того, він детально зупинився на поточному політичному моменті в країні. Якщо 1990 рік був роком політичних перетворень, зазначив генеральний консул, то у цьому році головна увага зосередиться на розвитку економіки. Буде прийнято нову конституцію, відбудуться вибори до Великих народних зборів та місцевих органів влади. Іван Ружев наголосив також на необхідності й надалі розвивати багатопланові зв'язки між Україною і Болгарією, зміцнювати дружбу наших народів.

Ігор ІЩЕНКО.

Продиктовано в номер

ПРИГОДА В ШЕПЕТІВЦІ

26 лютого о 6 годині 8 хвилин на блок-посту Жлобинський, у п'яти кілометрах від західної станції Шепетівка, сталось зіткнення швидкого пасажирського поїзда № 57 Київ — Хелм (Польща) з вантажним поїздом № 1607, що рухався по об'їзній колії.

Унаслідок зіткнення зійшов з рейок потяг швидкого поїзда під керуванням машиніста локомотивного депо станції Шепетівка О. Максимчука.

Два пасажирські вагони і пасажирський вагон з одним візком у голові поїзда перекинулись. У вантажному поїзді зійшло чотири вагони у середині состава, що був завантажений залізною рудою.

Людських жертв немає. Машиніста О. Максимчука госпіталізовано з тілесними пошкодженнями середнього ступеня. За меддопомогою на місці пригоди звернулося 15 чоловік. Поїзд № 57 після огляду пішов з пасажирами (за винятком трьох вагонів) на станцію Нововолинський, а звідти за призначенням.

Пошкоджено два стрілкових переводи і близько 200 метрів верхнього кріплення колії та обладнання. Рух по перегону Шепетівка—Коростень відновлено. Причини зіткнення встановлюються. Слідство веде транспортна прокуратура.

Пилип ДУБЕЦЬКИЙ,
капітан міліції.

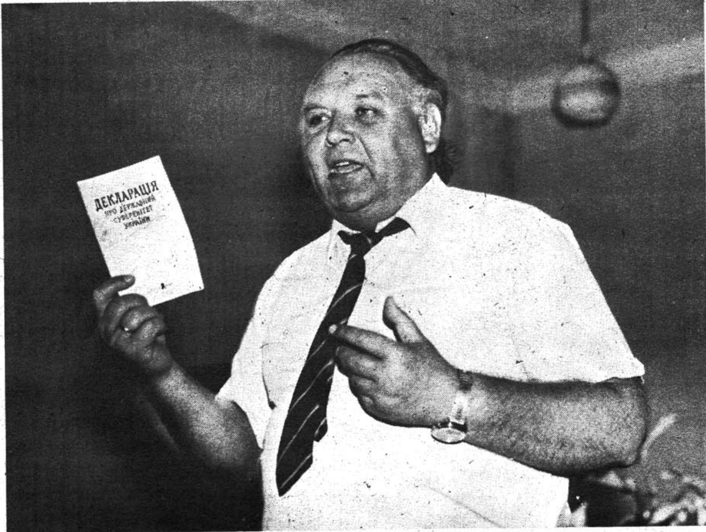
ІЗ ДОСЬЄ «ГОЛОСУ УКРАЇНИ»

Анатолій ЧЕПУРНИЙ. Народився на Донеччині. Мріяв про авіацію, та підвело здоров'я. Тому після школи шоферував у колгоспі, потім з відзнакою закінчив сільськогосподарський інститут. Опинившись перед вибором: сімейне щастя чи кар'єра, вибрав сім'ю. За це виключили з партії комуністів. Головуючи в Комісії з питань агропромислового комплексу, залишився головою колгоспу «Зоря», що на Харківщині.

З ГОЛОВОЮ Комісії з питань агропромислового комплексу Верховної Ради УРСР Анатолієм Григоровичем Чепурним ми зустрілися на порозі земельної реформи. Одні закони по селу вже прийнято, другі «варяться» в комісіях, а треті треба ще передбачити, закласти запас прогресивності.

Він одразу заволодів ініціативою в нашій розмові.

— Тимчасовий успіх у виробництві зерна запаморочив багатьом голову. Я ж, як спеціаліст, не бачу підвалин цього успіху. Їх просто немає! Наші 53 мільйони тонн хліба виникли стихійно. Кому потрібно стільки пшениці? Тому почасти наші блискучі успіхи стають не менш блискучими поразками. Здавалося б, 36 мільйонів тонн пшениці — прекрасна, вражаюча цифра. Але якби до цього розумно поставилися в Агропромі, Раді Міністрів, то нам треба було б майже 10 мільйонів тонн пшениці продати за «бугор». Натомість на виручені гроші купити соєві шроти, кукурудзу. Ці корми вирішили б проблему м'я-

«Я ПРИХИЛЬНИК СУВЕРЕНІТЕТУ»

Аграрні діалоги

«Мене, щоправда, вразила позиція наших депутатів в союзному парламенті, які проголосували проти суверенітету України. Це мене дуже схвилювало. Як і те, що ми в аграрному секторі йдемо не тим шляхом. Про це треба бити в усі дзвони. Те, як ми працюємо, може призвести Україну до страшного зубожіння».

са. А так наш успіх за рахунок монополії озимої пшениці. В результаті немає чим годувати ні велику рогату худобу, ні свиней.

— До того ж пшениця — чи не найгірше зерно для комбікорму. І що найстрашніше, що всі аграрники це прекрасно знають.

— Але мало хто серйозно думає над цим питанням. Десь з місяць тому я отримав усі агропромівські програми розвитку на найближчі десять років. Почитав і дуже здивувався. Всі вони беруть за основу те, що маємо сьогодні. Скажімо, поголів'я чи структуру посівних площ. Не дивно, те, що планується на 1995 рік — уже досягнуто сьогодні. А чому озима пшениця? Восени посіяв і підживив весною (коли підживив) і до жнив пальцем не кивай. Під нею 70 відсотків структури посівних площ зернової групи.

— Але тут, мабуть, як у тій приказці: «Чому дурний, бо бідний». Немає гарної сівалки для посіву кукурудзи, немає сушилки, і ще багато чого немає.

— Особливо для кукурудзи — цієї культури століття. Вона більш трудомістка, але ж завжди виручить. Навіть плем'я майя вирощувало кукурудзу...

— І все-таки нам хотілось би торкнутися найболючішого — Земельного кодексу. Поговорити про його долю.

— Кодекс я бачу лише в розвитку.

Я вважаю, що позитивним у ньому є право передачі до двох гектарів разом з будинком. Це розв'яже проблему десятків тисяч людей, які скучили за землею. Негативним — відсутність механізму роботи кодексу. Треба буде розробляти десятки підзаконних актів, які регламентуватимуть проведення земельної реформи.

— Мабуть, треба врахувати і опір, який буде з боку частини працівників Агропрому, партійних і навіть радянських органів?

— Це дійсно так. Але вони теж між наковальнею й молотом. Цебто між президентськими Указами й нашими республіканськими законами. Фактично Укази Михайла Горбачова зводять нанівець Закон про пріоритетний розвиток села. Не розібравшись у нашій земельній реформі, він видав свій Указ. Оце неприйняття Президентом суверенітету республіки наводить на думку, що для нього не існує Верховної Ради України. Тому частина чиновництва теж вважає, що закони, прийняті парламентом республіки, можна не виконувати. Відкинути ж Укази Президента й жити за нашими законами — нереально. Бо всі структури, постачання, банки йдуть по вертикалі. Звідси й опір...

— І як його вмотивування — дороговизна реформи. Мовляв, вона не під силу Україні. Хоча, як на нас, ми всі стомилися від дешевих речей, які не носимо, і таких же законів, які не діють!

— До того ж ніхто не рахував, скільки коштує ця реформа. Тому говорити про дороговизну не можна. Дорого буде лише за 3—5 років знайти спеціалістів — землевпорядників. Тих, хто проводитиме реформу, яка дасть селу нове життя, друге дихання. А візьмемо той же Закон про пріоритетний розвиток села. Він передбачив ринкові відносини на землі. Тому, мені здається, це один з кращих законів...

— Але ж без суверенітету найпрекрасніші закони такими й залишаться на папері.

— Я прихильник суверенітету. Ми даємо четверту частину сільськогосподарської продукції шостої частини планети. А чому погано живемо? Бо йде перерозподіл додаткової вартості. Продукція Росії втричі дорожча від нашої, а її рентабельність — 58 відсотків. А в нас же лише 28,8 відсотка. Через оці ножиці цін ми й потерпаємо. Мене, щоправда, вразила позиція наших депутатів в союзному парламенті, 70 відсотків яких проголосували проти суверенітету України. Це мене дуже схвилювало. Як і те, що ми в аграрному секторі йдемо не тим шляхом. Про це треба бити в усі дзвони. Те, як ми працюємо, може призвести Україну до страшного зубожіння.

— А якою Ви бачите Україну й наше село в 2000-му?

— Я бачу кожне село таким, як село Богуславку на Харківщині. З газифікацією, басейном, котеджами. Можна жити гарно. Але треба вкласти великі гроші. І можете сто тисяч разів написати: блеф — без грошей чекати на селі віддачі. Доки в селі не буде краще, як у місті, доти 200 — 250 тисяч молоді щороку тікатиме звідси. Доки мати й батько не захочуть, щоб син або дочка залишилися в селі — село занепадатиме. І якщо до 2000 року ми цього не зробимо, то не лише села, а й держави своєї не матимемо.

Вели діалог Віктор КОСАРЧУК, оглядач з аграрних питань газети «Голос України», Юрій НЕСТЕРЯК, спеціальний кореспондент з аграрних питань газети «Голос України». На фото: Анатолій Чепурний.

ЗНАЙОМТЕСЬ — «ФЕРМЕР»!

При крайовій організації Народного руху України створено спілку сільських господарств «Фермер», яка об'єднала більш як 50 фермерів та орендарів. Спілка зареєстрована Рівненською міською Радою народних депутатів.

Вона буде укладати договори з підприємствами і комерційними центрами на постачання фермерам малої техніки та сільськогосподарського інвентаря. До речі, завдяки таким договорам уже нині через комерційний центр одержано два трактори ДТ-75.

У планах спілки — навчання фермерів, допомога в організації стажування за кордоном. Вже зараз готується перша група для поїздки в Канаду. Пропрацьовуються варіанти створення спільних фермерських господарств, коли закордонний партнер буде поставляти техніку і технологію на взаємовигідній основі.

Спілка запропонувала винести на обговорення сесії обласної Ради народних депутатів питання про те, щоб землекористувачам зарезервували 10 відсотків земель для потреб фермерів — тих, які мають бажання вийти з місцевих колгоспів, чи тих, що повертаються з міста до села. Розв'язання цього питання попередить конфлікти між фермерами і колгоспниками. Бо останні будуть психологічно підготовленими до появи нового власника на селі.

Микола ВЕЛЬГУС, голова спілки «Фермер».
м. Рівне.

«Тягнуть до непу»

Резонанс

Нещодавно повернулася з семінару з питань земельної реформи і, прочитавши у «Голосі України» статтю «Земля в законі», гостро відчула прірву між летом думки передових людей республіки і дрімучою, непробивною рутиною, вузькістю мислення «діячів районного масштабу».

На місцях уже чиниться опір земельній реформі, і є підстави думати, що він організований. На семінарі були голови колгоспів (в деяких випадках замість них чомусь були парторги) і голови сільвиконкомів. Представник облагропрому пояснив положення Земельного кодексу і поставив завдання провести обов'язкове анкетування кожного селянського двору для з'ясування потреб у землі. Відразу пролунали вигуки, що цього робити не треба. Хто хоче землі, сам прийде. Почулася пропозиція «не виносити інформацію з цього залу», бо завтра почнеться розвал колгоспів. І. Пічкура, голова одного з колгоспів, не втримався: «Тягнуть назад — до непу!». Кинув, мабуть, на адресу парламентаріїв.

Голова районної Ради В. Ілляшенко, який першим повинен дбати про законність, підтримав необов'язковість анкетування, пославшись на те, що не всі постанови виконуються.

Анкетування, може, й проведуть, бо сховатися за «закритими дверима тихої зали» вже не вдасться. Та потрібно ширше роз'яснювати юридичні аспекти реформи та економічні вигоди від її впровадження, особливо для колгоспів. Перспективи фермерства пов'язати з майбутньою реформою системи постачання й збуту на основі приватизації. Ще одна причина не віддавати землю — страх голів колгоспів перед планом, що як фетиш, як дамоклів меч висить над ними.

Ангеліна УСІКОВА, депутат Смілянської районної Ради.
Черкаська область.

Постанова Верховної Ради СРСР

ПРО ХІД ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ І ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ РЕФЕРЕНДУМУ СРСР 17 БЕРЕЗНЯ 1991 РОКУ

Верховна Рада СРСР відзначає, що на виконання постанови IV З'їзду народних депутатів СРСР вживаються заходи, спрямовані на створення необхідних умов для проведення 17 березня 1991 року референдуму СРСР про збереження Союзу РСР як оновленої федерації рівноправних суверенних республік. Вирішуються питання, пов'язані з організаційним і матеріально-технічним забезпеченням референдуму. В більшості республік створено центральні республіканські комісії референдуму, утворено округи, сформовано окружні та дільничні комісії, здійснюються інші заходи, які гарантують громадянам можливість участі у всенародному голосуванні.

Разом з тим вищі органи влади окремих республік на порушення Конституції і законодавства СРСР фактично блокують виконання рішення IV З'їзду народних депутатів СРСР про проведення референдуму. Робляться спроби підмінити формулу референдуму, затверджену Верховною Радою СРСР, доповнити її іншими питаннями республіканського і місцевого значення або провести замість загальносоюзного референдуму республіканські опитування, плебісцити тощо.

У зв'язку з цим до Верховної Ради СРСР і Центральної комісії референдуму СРСР надходять звернення місцевих Рад народних депутатів, громадських об'єднань, трудових колективів, громадян, які виступають за повсюдне проведення референдуму СРСР. У них відбивається розуміння того, що в поставленому на референдум питанні «Чи вважаєте Ви необхідним збереження Союзу Радянських Соціалістичних Республік як оновленої федерації рівноправних суверенних республік, в якій повною мірою гарантуватимуться права і свободи людини будь-якої національності» не говориться про зміну чи закріплення якогось статусу республік. Немає тут і втручання у внутрішні справи суверенних республік, оскільки референдум пов'язаний з виявленням ставлення громадян Союзу РСР до однієї проблеми — збереження та оновлення федеративних відносин між республіками країни. У зверненнях також справедливо зазначається, що позбавлення громадян можливості брати участь у референдумі суперечить Конституції і законам СРСР, а також є порушенням прав людини на участь в управлінні своєю країною, проголошених у Загальній декларації прав людини та в інших міжнародно-правових документах.

Верховна Рада СРСР **постановляє:**

1. На виконання рішення IV З'їзду народних депутатів СРСР вищим і місцевим органам державної влади та управління республік вжити додаткових заходів, спрямованих на проведення на всій території СРСР референдуму в питанні про збереження Союзу РСР як оновленої федерації рівноправних суверенних республік. Рішення, що блокують проведення референдуму СРСР в тих чи інших місцях, є незаконними і не підлягають виконанню.

2. Відзначити, що республіканські опитування населення про самостійність республік не є законною підставою для непроведення наміченого союзного референдуму, оскільки вони не відповідають на головне питання, винесене на обговорення і голосування всього радянського народу 17 березня 1991 року.

Вищим органам державної влади відповідних республік негайно вжити заходів до створення комісій референдуму СРСР, а також усунути всі перешкоди, які заважають громадянам здійснити своє право на участь у всенародному голосуванні.

3. У зв'язку із зверненнями Рад народних депутатів і громадян встановити, що в республіках, де досі не створено центральних республіканських комісій референдуму, районні, міські, районні у містах, селищні і сільські Ради народних депутатів мають право самостійно утворювати дільниці та округи, затверджувати окружні і дільничні комісії референдуму СРСР.

Надати право трудовим колективам і громадським об'єднанням на підприємствах, в установах та організаціях утворювати дільниці, округи, а також дільничні й окружні комісії референдуму з числа представників цих колективів і громадських об'єднань для забезпечення участі в референдумі членів цих трудових колективів, членів їх сімей, інших громадян, які позбавлені можливості голосувати за місцем проживання. Наділити зазначені комісії всіма повноваженнями дільничних і окружних комісій референдуму, передбаченими законодавством СРСР.

Громадяни, які працюють на підприємствах, в установах та організаціях, і члени їх сімей включаються в основний список осіб, що беруть участь у референдумі СРСР. Інші особи, які прийшли голосувати на дільниці, утворені трудовими колективами і громадськими об'єднаннями, заносяться в додатковий список із зазначенням їх прізвища, імені, по батькові і місця проживання.

Повідомлення про утворення дільниць, округів і комісій, передбачених цим пунктом, надсилаються безпосередньо в Центральну комісію референдуму СРСР і нею реєструються. Результати голосування також повідомляються в Центральну комісію референдуму СРСР.

Центральна комісія референдуму СРСР враховує дані про результати голосування, які надійшли в порядку, передбаченому цим пунктом, при підбитті підсумків голосування по Союзу РСР у цілому.

4. У зв'язку із зверненням Центральної комісії референдуму СРСР продовжити до 7 березня 1991 року строки утворення дільниць, округів для голосування, дільничних і окружних комісій для проведення референдуму СРСР, передбачені пунктом 6 постанови Верховної Ради СРСР від 16 січня 1991 року.

5. Встановити, що округи і дільниці для голосування у військових частинах за кордоном, а також у військових частинах Міністерства оборони СРСР, Комітету державної безпеки СРСР, Міністерства внутрішніх справ СРСР у республіках, де не будуть створені центральні республіканські комісії референдуму СРСР, утворюються, а склад дільничних і окружних комісій затверджується командуванням військових частин. Дозволити комісіям, утвореним у військових частинах, включати в додаткові списки членів сімей військовослужбовців цих частин, а також інших громадян, які позбавлені можливості голосувати за місцем проживання.

Результати голосування по дільницях і округах, утворених у цих військових частинах, враховуються при підбитті підсумків голосування по Союзу РСР у цілому.

6. Встановити, що дільниці для голосування при радянських установах за кордоном, а також округи утворюються і склад дільничних та окружних комісій референдуму затверджується послами СРСР. Дозволити утворення окружних комісій референдуму СРСР при наявності в радянських установах більш як трьох дільниць для голосування. Результати голосування громадян СРСР, які проживають у зарубіжних країнах, подаються дільничними або окружними комісіями в Міністерство закордонних справ СРСР, об'єднуються ним і направляються в Центральну комісію референдуму СРСР. Ці дані враховуються при підбитті підсумків голосування по Союзу РСР у цілому. Центральній комісії референдуму СРСР дозволити проведення голосування для громадян СРСР, які проживають за кордоном, у більш ранні строки.

7. Надати право Центральній комісії референдуму СРСР у необхідних випадках вирішувати інші організаційно-технічні питання проведення референдуму, враховуючи пропозиції і зауваження, висловлені народними депутатами СРСР у ході обговорення цього питання у Верховній Раді СРСР.

8. При проведенні референдуму СРСР можуть застосовуватись окремі процедурні норми законодавства республік, якщо вони не обмежують прав громадян СРСР, наданих союзним законодавством.

Встановити, що голосування в питанні, поставленому на референдум СРСР, провадиться з використанням окремого бюлетеня, форма якого затверджена Центральною комісією референдуму СРСР. Внесення додаткових питань у цей бюлетень не допускається.

Верховна Рада СРСР звертається до всіх громадян країни із закликом взяти активну участь у референдумі СРСР, у вирішенні питання історичної ваги — про долю нашої держави, Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Голова Верховної Ради СРСР А. ЛУК'ЯНОВ.
Москва, Кремль. 25 лютого 1991 р.

З пошти Верховної Ради

Голові Верховної Ради Української РСР т. КРАВЧУКОВІ Л. М.

Першому секретареві ЦК Компартії України т. ГУРЕНКОВІ С. І.

Голові Ради Міністрів УРСР т. ФОКІНУ В. П.

Заводський комітет Компартії України Полтавського турбомеханічного заводу імені 60-річчя Радянської України на засіданні 12 лютого 1991 року розглянув суспільно-політичну обстановку в трудовому колективі, в результаті чого вимушений направити Вам це звернення.

ЗВЕРНЕННЯ

Майже 3,5 тисячі трудящих заводу переживають сьогодні найтяжчі дні за свою більш як 100-річну історію. Укази Президента Союзу та постанови Уряду СРСР виконуються тільки ті, що направлені на вилучення з підприємств жалюгідних залишків коштів, та ті, що заганяють колективи в жорсткі відомчі рамки, позбавляють будь-якої свободи дій та ініціативи. Разом з тим не виконуються постанови та обіцянки Президента та Уряду щодо матеріально-технічного постачання підприємств, забезпечення стабільності їх роботи і соціального захисту працюючих. Так звані підприємства «союзного підпорядкування» ігноруються і Центром, і республікою. Виробництво на нашому підприємстві на межі зупинки через відсутність таких матеріалів як труби, алюміній, кабельно-провідникова продукція Нікопольського і Південнотрубного заводів. До речі, деякі постачальники знаходяться на території України. Звісно, що в такій ситуації нічого говорити про виконання договорів одержання прибутку й підвищення заробітку працюючим. І це на підприємстві, яке до 1991 року 13 кварталів підряд займало перші місця в змаганні серед підприємств Міненерго СРСР. Остання надія в нас на допомогу республіки. Ми просимо Уряд України не вважати нас чужими під час розподілу матеріальних ресурсів. Звертаємося до ЦК Компартії України за підтримкою, оскільки огріхи перебудови традиційно відносяться в «актив» правлячої партії, якою ми з вами є фактично. Комуністам заводу важко відстоювати свої позиції за такого розвитку подій і не зовсім зрозумілі перспективи. В зв'язку з цим хотіли б підкреслити, що позиція комуністів колективу: «за» Союзний договір. Але ми сьогодні не знаємо, який договір нам пропонується на референдум. Колектив хвилює відсутність чіткої, доступної і відкрито проголошеної позиції Верховної Ради і ЦК Компартії України — за який союз вони виступають. Позаяк опублікований у кінці 1990 року проект Союзу не дає підстав однозначно голосувати «за». Наголошуємо, незгода з одним чи декількома пунктами «Договору» закінчиться голосуванням «проти». Ми не маємо права прийти до референдуму із сумнівами відносно Союзного договору. А вони поки що є. І підкреслюються нинішнім станом сфери виробництва. Вважаємо за необхідне звернутися до вас для прийняття найближчим часом необхідних законів в парламенті і уряді щодо припинення подальшого розвалу сфери виробництва і зубожіння трудових колективів.

Звернення прийнято одноголосно.

Заводський комітет Компартії України Полтавського турбомеханічного заводу імені 60-річчя Радянської України.

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«В Індії і дотепер переважає велика повага до радянського лідера М. Горбачова і його дій, спрямованих на подолання труднощів в СРСР. Більшість людей на Заході, схоже, втратили всяку надію на поліпшення соціально-економічної ситуації в Радянському Союзі і політичне відродження країни. Індія ж вірить в успіх М. Горбачова, оскільки бажає бачити СРСР світовою силою, відданою новому міжнародному порядку миру, справедливості і рівності».

«Стейтсмен» (Індія).

* * *

«Чи не намагається Радянський Союз зберегти С. Хусейна для забезпечення своїх інтересів на Близькому Сході? Така гіпотеза є достатньо вірогідною, бо Москва не бажає розширення конфлікту поблизу своїх кордонів. Крім того, СРСР не дуже заінтересований у зміцненні Ірану і Туреччини, якщо С. Хусейн буде розбитий наголову. Все це штовхає Радянський Союз до пошуків вирішення кризи на свою користь».

«Фігаро» (Франція).

* * *

«Як повідомляють офіційні особи з адміністрації США, колись рожеві перспективи завершення і втілення в життя нових угод про контроль над озброєннями між Сполученими Штатами і Радянським Союзом тьмяніють в міру того, як відновлюється вплив радянських військових у Москві. Переговори про скорочення стратегічних озброєнь в'язнуть у технічних суперечках. Велику тривогу в адміністрації Буша викликає те, що вплив радянського Міністерства закордонних справ слабшає в той час, як радянські військові відіграють все помітнішу роль у прийнятті рішень і проведенні самих переговорів про озброєння».

«Нью-Йорк таймс» (США).

* * *

«Давно вже слід наповнити конкретним змістом гасло про те, що з німецької території ніколи більше не повинна походити війна. Для цього треба істотно скоротити масове виробництво зброї і перекрити канали її нелегального вивезення за кордон. За допомогою конверсії можна перебудувати промисловість на виробництво цивільної продукції, створивши таким чином нові робочі місця. Безперечно, для цього буде потрібно багато часу, однак вже необхідно зробити перші конкретні кроки у цьому напрямку».

«Франкфуртер рундшау» (ФРН).

ЕЙФОРІЯ БУЛА НЕДОВГОЮ

Нотатки оглядача

Політика нового мислення в міжнародних відносинах, яку протягом останніх років здійснював тандем Горбачов — Шеварднадзе, і зміна завдяки цьому уявлення про нашу країну як про «імперію зла», без сумніву, є величезним досягненням перебудови. Втім, сьогодні хотілося б поговорити не про зовнішньополітичні здобутки. Адже, якщо бути відвертим, у світі все наявнішими стають тривожні ознаки того, що ставлення до СРСР змінюється на гірше. Реакція за кордоном на внутрішні події в нашій країні — переважно негативна. Читаючи зарубіжну пресу, я так і не знайшов згадки про те, щоб якась держава або уряд підтримали намагання силою розв'язати проблеми Прибалтики. Тому, незважаючи на запевнення радянського керівництва в тому, що січневі події в Латвії та Литві були сприйняті неадекватно і що неправомірно стверджувати про повернення СРСР до диктатури, на Заході зростає розчарування внутрішньополітичним курсом центру. Все голосніше чути заяви про те, що Радянський Союз поступово відходить від проголошеної політики демократизації. Не дивно, що в такій ситуації західні країни почали переглядати всю концепцію економічного співробітництва з СРСР. «Ейфорія перших років перебудови, коли багато компаній були готові вийти на обширний радянський ринок, — пише газета ділових кіл Великобританії «Файненшл таймс», — була такою ж недовгою, як літо в Сибіру. Після репресій у деяких союзних республіках бізнесмени Заходу переглядають свої майбутні зв'язки з Радянським Союзом».

«От і знову мова про західну допомогу...» — подумає дехто з читачів. Ні, в мене немає ніяких сумнівів у тому, що вийти з теперішньої економічної кризи ми зможемо, тільки розраховуючи на власні сили. І сподіватися на те, що, як казав відомий літературний персонаж, Захід нам у цьому допоможе, не доводиться. Однак, якщо припиниться політика, спрямована на взаємовигідне економічне співробітництво із закордоном, на органічне включення майбутньої ринкової економіки СРСР і республік, зокрема, у світові господарські зв'язки, то вихід з кризи може розтягнутися на невизначений термін, коштуватиме нам незмірно дорожче. А ця загроза, — як на мене, — вже реально існує, і про неї свідчать отакі факти.

Західний діловий світ серйозно стурбований характером недавніх президентських декретів щодо діяльності спільних підприємств. Так, коментуючи указ про заходи боротьби з економічним саботажем, який дозволяє «компетентним органам» за найменшої підозри перевіряти діяльність будь-якої закордонної компанії в СРСР, японська газета «Іоміурі» пише: «В таких умовах солідні західні фірми, для яких престиж — понад усе, не можуть здійснювати нормальну економічну діяльність на радянській території, а це ставить під загрозу відносини довіри між Сходом і Заходом, ускладнює процес економічних реформ у самому Радянському Союзі». Ще більше підлило масла у вогонь інтерв'ю газеті «Труд» нового радянського прем'єр-міністра В. Павлова, в якому він звинувачував неназваних західних банкірів у причетності до планів фінансової дестабілізації Радянського Союзу. «Абсурдними і необгрунтованими» охарактеризували ці заяви представники федерального об'єднання німецьких банків. А лондонська «Дейлі телеграф» вважає, що твердження про змову Заходу тільки збільшать сумніви закордонних бізнесменів щодо доцільності співробітництва з СРСР. І хоча радянський Президент під час недавніх переговорів у Москві з міністрами закордонних справ Італії, Люксембургу та Нідерландів запевнив, що інтерв'ю В. Павлова не слід трактувати «узагальнено», навряд чи ці сумніви швидко розвіються.

На фоні такого, відверто кажучи, невизначеного зовнішньоекономічного курсу Центру, безперечно, велику увагу Заходу привернула участь Голови Верховної Ради України Л. Кравчука у Всесвітньому економічному форумі, що відбувся у Швейцарії. Запевнення керівника українського парламенту в тому, що наша республіка має надійну політичну стабільність і може дати певні гарантії щодо розвитку економічних зв'язків із зарубіжними партнерами, вмить знайшли позитивний відгук у західних ділових колах. Свідченням цього стали численні пропозиції про співробітництво на суму в сотні мільйонів доларів. І тут немає нічого дивного. Адже для тверезо мислячих бізнесменів не досить лише загальних заяв, як би багато вони не обіцяли. Головне для них — це політична стабільність, а також солідні правові гарантії для економічної діяльності. Однак, на моє глибоке переконання, всі ці гарантії Україна зможе забезпечити тільки в тому разі, коли її суверенітет з паперового перетвориться на реальний.

Ігор ГРУШКО.

«Гаряча» лінія

Іракські частини залишають Кувейт, прямуючи на північ згідно з наказом С. Хусейна. Однак, заявляють представники союзників, цей відхід розглядається ними як воєнна операція і тому бойові дії тривають. Десятки тисяч американських, французьких та британських солдатів швидко просуваються по території Південного Іраку з метою не дозволити військам противника, що відступають, перейти через кувейтсько-іракський кордон. Президент Буш охарактеризував наказ С. Хусейна про відхід військ як відчайдушне намагання зберегти свої війська. Президент США також дав ясно зрозуміти, що союзники не відкриватимуть вогонь по відступаючим іракським солдатам, якщо вони складуть зброю. Як повідомляють інформаційні агентства, силами антиіракської коаліції вже захоплено в полон понад 30 тисяч іракців. Тим часом передові частини морської піхоти Сполучених Штатів увійшли в місто Ель-Кувейт. Американські військові представники заявили, що столиця звільнена ще не повністю, але це буде незабаром зроблено. Водночас також повідомили, що в результаті наступальних операцій розгромлено 21 іракську дивізію.

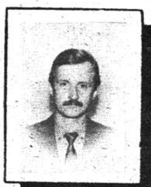
* * *

За кордоном висловлюються різні погляди на проголошений Іраком вивід своїх військ. Великобританія, Франція, Німеччина та інші європейські країни заявили, що саме по собі рішення С. Хусейна їх не задовольняє і що Ірак повинен повністю виконати умови всіх резолюцій ООН. Таку ж заяву зробили офіційні представники Саудівської Аравії. Єгипет, зі свого боку, зазначив, що іракському лідерові не можна довіряти з огляду на його дії в минулому. Представник Національної ради Палестини заявив у телеінтерв'ю, що С. Хусейн і надалі вважатиметься героєм, який захищає справу палестинського народу.

* * *

Рада Безпеки ООН перервала вчора засідання за закритими дверима, на якому обговорювалися пропозиції Іраку вивести свої війська з Кувейту та заклик СРСР до припинення вогню. Саме перед цим засіданням радянський представник в ООН заявив, що Радянський Союз змінив свою позицію і тепер разом з більшістю країн — членів Ради Безпеки наполягатиме на тому, щоб Ірак прийняв усі 12 резолюцій ООН як передумову для припинення вогню.

Ігор ГРУШКО

Оглядач зарубіжної і радянської преси. Закінчив КДУ, служив в армії, побував за кордоном. 10 років працював на Українському радіо. Крім рідної мови, володіє іспанською та англійською. В пресі шукає те, що поміж рядків.

Інформ-шоу

ДО АФРИКИ НАМ ЩЕ ДАЛЕКО

Хоча ми частенько нарікаємо на нашу рідну бюрократію, проте до африканських бюрократів їй ще далеко. Коли на автобусній зупинці камерунського міста Дуала, повідомляє агентство Франс Пресс, раптово померла жінка, то

якась добра душа зателефонувала до пожежників. Ті звернулись до мера міста, який відповів, що це не його справа. Тоді пожежники повідомили про це заступника префекта, який, своєю чергою, звернувся до префекта. Той передав інформацію губернатору, який вирішив, що ця справа у компетенції мера.

На жаль, бідолашна жінка не мала родичів, і, поки вирішувалась її «справа», так і лежала на зупинці. Нарешті через... п'ять днів небіжчицю все ж таки забрали пожежники.

ВАЖКІ ЧАСИ НАСТАЛИ!

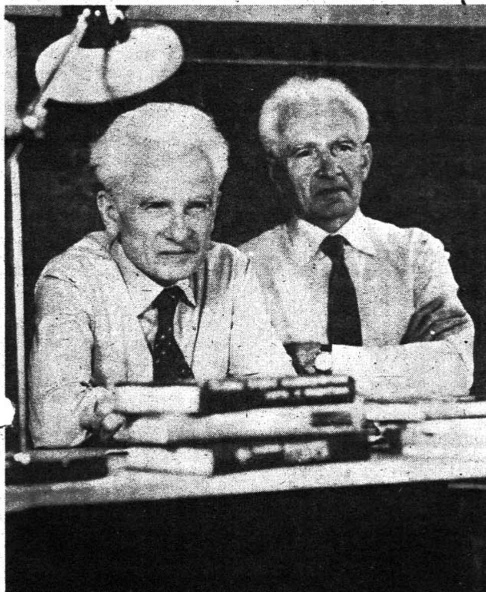
Що не кажіть, але якщо злодії наважуються на таке, то для них справді настали важкі часи. Згідно з інформацією агентства Пренса Латіна, поки поліцейські агенти розслідували обставини пограбування в одному з помешкань у коста-ріканській столиці

Сан-Хосе, невідомі злочинці поцупили в них чемодан з фотоапаратом, двома парами наручників, пістолетом і набоями до нього. Можна тільки уявити, якими «епітетами» нагородило поліцейське начальство своїх необачливих підлеглих.

ЧУДОВА СУМІСНІСТЬ

Виявляється, існує чудова сумісність між приватними підприємствами і... СНІДом. Не вірите? А от власники готелів на мексіканському острові Канкун категорично відхилили вимогу властей приймати на відпочинок тільки тих закордонних туристів, які не хворі на СНІД і мають відповідні медичні довідки. Це може завдати нам збитків, заявили ділки готельного бізнесу. Тим часом за останні два роки кількість захворювань на цю страшну недугу збільшилась у Мексиці на 214 відсотків.

ТРІО СОЛОВ'ЇВ ТА ІНШІ

(Закінчення. Початок на 1-й сторінці)

Шекспір колись написав «Комедію помилок».

Грати цю п'єсу складно — якщо в театрі нема двох братів-близнюків.

У житті (о, яка це рідкісна річ!) легше, аніж у театрі.

Людство не збідніло на прояви особливо братства й сестринства. Ось вам і свідчення: ці фото зроблені в Києві, Дніпропетровську, Молдавії, Угорщині, а ці брати і сестри, отже, живуть сьогодні серед нас.

Живуть без заздрості — бо відчуття Роду забороняє їм цю непевну розкіш.

Якщо гарненько придивитися — усі ми дуже схожі на них. Схожі тим, що схожі між собою, але — неоднакові, а тому потрібні одне одному, потребуємо одне одного, бо жоден не замінить іншого.

Не замінить — бо ми, слава Богові, не в театрі.

Ми — просто серед своїх.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

Видобувні галузі промисловості здебільшого практикують метод вибіркового «викачування» найбільш багатих руд, найбільш потужних шарів і покладів корисних копалин. Саме тому невдовзі матимемо екологічну пустелю там, де могли б іще десятки років при нормальній експлуатації родовищ одержувати нафту чи газ, вугілля чи залізну руду.

ПРИРОДНІ багатства України унікальні. Щороку ми видобуваємо понад мільярд тонн мінеральної сировини вартістю близько 13 мільярдів карбованців. А за цінами світового ринку ця сума втричі більша. Особливу цінність мають кам'яне вугілля, залізні, марганцеві, уранові, титанові й цирконієві руди, берилій, калійні солі, доломіти, каоліни, бентоніти, вогнетривкі глини і т. ін. Будівельна індустрія забезпечується піском, щебінкою, гравієм, вапняком, облицювальним каменем... Словом, у нашому домі є все необхідне для забезпечення пристойного рівня життя.

Але як же господарюємо? Одразу зазначу, що розумне використання мінерально-сировинних ресурсів ускладнюється однією обставиною: геологорозвідувальні роботи окрім нас, себто координаційно-геологічного управління «Укргеологія», проводять ще 12 організацій різних міністерств і відомств, які, по суті, монополізували право на користування надрами. Озброєні утаємниченими задумами, цинічним нехтуванням істинних цінностей народу і підтримкою із Центру, вони йдуть шляхом екстенсивного природокористування, нарощування коефіцієнтів ризику життя. Та й ми, чесно кажучи, впродовж останніх років не спромоглися піднести достатньо переконливого голосу, аби зупинити екологічно безпідставне, жорстоко прагматичне шаленство природокористування.

Звісна річ, роздрібленість не сприяє реалізації єдиної програми геологічного вивчення надр, економічно не вигідна, бо ж призводить до розпорошування коштів, дублювання робіт, втрати повнокровної інформації. Більше того, як на мою думку, відомча роздрібленість сприяє відверто хижацькій експлуатації найбагатших і найвигідніших родовищ корисних копалин, збільшує їх втрати, призводить до виснаження надр, інтенсивного забруднення навколишнього середовища. А тим часом зарубіжний і вітчизняний досвід підказує, що геологічні дослідження, пошуки і розвідка корисних копалин мусять бути максимально сконцентровані. Адже саме за такої умови можна вирішити безліч питань, які потребують термінового наукового вирішення, передовсім це оптимальне насичення республіки гірничовидобувними підприємствами, вироблення механізму встановлення ціни на всі природні ресурси з урахуванням їх відновлюваності та рекреаційної вартості тощо.

З кожним роком природні багатства дістаються народному господарству все важче і важче. Відпрацьовані родовища не відроджуються, а пошуки нових потребують великих інвестицій. Безперечно, у розробках корисних копалин, освоєнні розвіданих родовищ, вивченні геологічної структури території республіки немало «чорних дірок», породжених адміністративно-командною системою, вузьковідомчими інтересами організацій, які практично безконтрольно вичерпують надра.

Чому ж сформувалась така згубна практика? Гадаю, одна з головних причин у тому, що впродовж десятиліть власник надр був від них відчужений, а чинне законодавство лише декларувало всенародну власність на них, проте повновладним їх хазяїном були видобувні галузі. До того ж низькі ціни не заохочували споживачів у ефективному використанні мінеральної сировини, що, безсумнівно, призводило до величезних втрат корисних копалин. Судіть самі. При видобуванні в надрах залишається понад 70 відсотків нафти, більше половини запасів кам'яної і калійної солі, близько 40 відсотків вугілля, чверть металів. Моторошнувата статистика, яка засвідчує «некорисність» корисних копалин. Принагідно зауважу, що зменшення цих втрат лише на один-два відсотки рівнозначне виявленню нових великих родовищ.

Не секрет, що видобувні галузі промисловості здебільшого практикують метод вибіркового «викачування» найбільш багатих руд, найбільш потужних шарів і покладів корисних копалин. Саме тому невдовзі матимемо екологічну пустелю там, де могли б іще десятки років при нормальній експлуатації родовищ одержувати нафту чи газ, вугілля чи залізну руду.

А що вже казати про нашу технічну оснащеність і технологічну грамотність при розробці цінних, унікальних родовищ облицювального каменю! У кар'єрах досі продовжують гриміти вибухи, які перетворюють багатокольорову гаму українського облицювального каменю, по суті, на непотріб.

Скажімо, для потреб енергетики здійснюється розробка Новомиргородського родовища бурого вугілля, яке містить бітум. На вивчення його витрачено понад 300 тисяч карбованців. І що ж? Сьогодні досліджені й вивчені бітуми безслідно зникають у топках енергетичних підприємств, незважаючи на те, що потреби у гірському воску, який одержуємо із цього бітуму, задовольняються нині лише на третину. Слід урахувати також, що тонна воску-сирцю на міжнародному ринку коштує 500, а тонна модифікованого — 2500 доларів.

Або ж іще один аспект проблеми. Через відсутність надійної координації у процесі видобування і переробки накопичено величезну кількість відходів. Щороку до них додається ще 1,9 мільярда тонн, із яких тільки десять відсотків використовуються в народному господарстві. В той же час сумарний річний об'єм накопичення відходів у 12 країнах Європи становить усього два мільярди тонн. Разюча різниця.

Сьогодні ми маємо у республіці понад 20 мільярдів тонн промислових відходів, які займають 30 тисяч гектарів сільськогосподарських угідь. Чимало з них придатні для використання як дефіцитні будівельні матеріали, а також для вилучення з них вугілля, заліза, марганцю, кольорових металів і т. д. По суті, йдеться про новий техногенний клас родовищ, створених не природою, а людиною. Світовий досвід переконує, що розробка відвалів промислових відходів може дати значний геологічний і економічний ефект: по-перше, вивільнить кошти від зменшення обсягів геологорозвідувальних робіт природної будівельної сировини, збереже від руйнування родючі чорноземи, значно поліпшить екологічну ситуацію в гірничорудних районах.

Нині, коли рівень техногенного навантаження на водні ресурси, грунт, атмосферу в 10—15 разів більший, ніж у середньому по країні, особливого значення набувають геолого-екологічні дослідження. Масштабна руйнація рівноваги верхньої зони порід під тиском гірничовидобувних робіт, промислової і житлової забудови, меліорації, гідротехнічних споруд призвела до різкої активізації екзогенних геологічних процесів (зсувів, карстів, просадок, підтоплень). Досить сказати, що тільки останнім часом кількість зсувів і карстових об'єктів сягла 3,5 тисячі. Це в півтора-два рази більше, ніж два десятки років тому. А підтоплення грунтів, що займають до 60 відсотків території республіки, як відомо, сприяє зниженню сейсмостійкості на один-два бали.

Саме тому за надзвичайно складної екологічної ситуації вирішальне слово за наукою, професійними знаннями, які б запобігли екстенсивному вичерпуванню надр, дали можливість підвищити їх рекреаційний потенціал. На думку фахівців Головного координаційно-геологічного управління «Укргеологія», виключити втрати і стимулювати комплексне використання надр повинен економічний механізм управління мінерально-сировинною галуззю, в основі якого передусім, — плата за природний ресурс, диференційовані ціни на мінеральну сировину, які враховували б її споживчу вартість, зрештою, податкові пільги. Розумна цінова й податкова політика з боку Рад (а саме вони повинні стати повновладними господарями надр) покликана заохочувати виробників і споживачів дбайливо використовувати мінеральну сировину, при цьому місцевому населенню мають відшкодовувати збитки й компенсувати незручності від функціонування видобувних і переробних підприємств.

Плата за надра насамперед повинна забезпечувати їх геологічне вивчення, створення самостійного фонду розвитку мінерально-сировинної галузі. Ці автономні кошти потіснять оперативні бюджетні відрахування і централізовані капіталовкладення на глибоке розвідувальне буріння. Необхідно створити також фонд розвитку соціальної інфраструктури й реалізації природоохоронних заходів. Джерело його утворення — відрахування гірничовидобувних підприємств. Ці кошти повинні надходити до республіканського бюджету, розмір і порядок їх розподілення між Центром і республікою мусить визначатися спеціальним Законом. Окрім того, у фонді мають бути кошти на організацію і проведення геологічних, екологічних, науково-дослідних та інших робіт, що фінансуються нині за рахунок держбюджету.

Думаю, назріла потреба перебудови державного управління надрами. Досвід цивілізованих країн (США, Франції, ФРН та ін.) з розвинутою ринковою економікою засвідчує, що навіть домінуючої приватної власності вони мають державну геологічну службу, яка функціонує на рівні країни, окремих штатів, провінцій, територій.

Згідно з новою системою господарювання багатства надр передаються в суверенну власність Верховної Ради республіки, котра на свій розсуд здійснює функції володіння і розпорядження ними. А державні виконавчо-розпорядчі обов'язки покладаються на Комітет з мінеральних ресурсів, котрий організовує і координує експлуатацію родовищ, контролює ефективність їх розробки.

Гадаю, саме завдяки такій системі управління можна забезпечити державний суверенітет України над надрами, зруйнувати монопольний диктат відомств, урахувати сповна інтереси місцевого населення. У надр нарешті буде господар, з якого можна реально спитати за стан здоров'я природного ресурсу. Такий господар розумно плануватиме перспективний розвиток мінерально-сировинної галузі, відповідатиме за реалізацію довгострокових програм геологорозвідувальних робіт, вестиме облік і узагальнення вивчення надр, зрештою, здійснюватиме державний контроль за раціональним використанням і охороною геологічного середовища. І працювати він повинен під керівництвом Верховної Ради республіки.

Перебудова управління мінерально-сировинним комплексом на часі. Вона має впорядкувати розвідку, видобування і переробку корисних копалин, виключити невиправдані втрати сировини, дасть можливість збалансувати розвиток виробничої і соціальної сфери, кардинально оздоровити екологічну обстановку, зрештою, виключити безгосподарне розбазарювання надр України.

Микола ГАВРИЛЕНКО, народний депутат УРСР, начальник Головного координаційно-геологічного управління «Укргеологія», кандидат технічних наук.

Нині, коли рівень техногенного навантаження на водні ресурси, грунт, атмосферу в 10—15 разів більший, ніж у середньому по країні, особливого значення набувають геолого-екологічні дослідження. Масштабна руйнація рівноваги верхньої зони порід під тиском гірничовидобувних робіт, промислової і житлової забудови, меліорації, гідротехнічних споруд призвела до різкої активізації екзогенних геологічних процесів (зсувів, карстів, просадок, підтоплень).

ТРЕБА ГРЕБТИ РУКАМИ

Що добре підмічено: рівень цивілізованості сучасного суспільства визначається його ставленням до національних меншостей, їхніми можливостями задовольняти свої національно-культурні потреби.

Та все ж таки, чи маємо право називати нашу республіку з високим рівнем цивілізованості, коли дивитись на її сьогоднішнє обличчя через призму культурних проблем національних меншостей?

Сьогодні хіба що росіяни, які проживають на Україні, мабуть, мають найменше підстав скаржитися на можливості для своєї культурної самореалізації. Адже в нашій республіці повсюдно функціонують школи з російською мовою навчання. Більше того — у багатьох містах їх число перевищує кількість українських, а на сході та півдні республіки українських шкіл одиниці або й взагалі немає. У видавництвах республіки виходять друком книги російською мовою (майже 30 відсотків щорічних видань художньої літератури), книжковий ринок насичений продукцією, яка видається центральними видавництвами та книжковими фабриками Російської Федерації.

— Що стосується культурної роботи, яку проводить наше товариство у Львові, — вважає голова Російського товариства імені Олександра Пушкіна, письменник Сергій Сокуров, — то я повинен з усією відповідальністю сказати: маємо з боку властей області й Львова повну підтримку. Саме ми першими з-поміж восьми національно-культурних товариств, що організовані в області, одержали приміщення для створення Російського культурного центру. Це окремий будинок біля православного храму, де богослужіння відбувається російською мовою.

Другим досягненням товариства, на думку С. Сокурова, є створення асоціації російської школи, в чому львівських пушкінців підтримав обласний відділ народної освіти. Тобто вперше за межами Російської Федерації виникла автономна самокерована російська школа, яка об'єднує всі загальноосвітні навчальні заклади з російською мовою навчання у Львівській області.

І навіть у цій ситуації, як вважає голова товариства «Русь» Валентина Єрмолова, треба заснувати в нашій республіці газету з питань російської культури, прийняти на державному рівні програму розвитку російської культури на Україні.

Але без такої всеохоплюючої й ґрунтовної програми не можна серйозно вести мову й про національно-культурний розвиток інших національних груп, що проживають на Україні: євреїв, вірмен, румунів, угорців, поляків, болгар, кримських татар, греків-румеїв, гагаузів... Правда, зараз, на хвилі оновлення нашого суспільства, відроджуються поряд з українською і культури тих національно-етнічних груп, для яких наша земля з давніх-давен стала рідною. Люди проявляють активний інтерес до своєї історії й культури, створюють культурологічні товариства, аматорські художні колективи, домагаються відкриття національних шкіл і періодичних видань. До речі, зараз на Україні створено більше, ніж 80 національно-культурних товариств, зокрема — 37 обласних і 35 міських. Серед них — 22 єврейських, 8 — російських, 8 — польських, 6 — болгарських, 5 вірменських, 4 — грецьких, 3 — німецькі, 2 — кримсько-татарські, 2 — караїмські, 2 — молдавські і румунські... Є в них свої перші здобутки, але, мабуть, значно більше — невирішених проблем. І найхарактерніші, найболючіші — часто-густо брак приміщень, періодичних видань, коштів, зрештою, байдужість до їхніх організаційних бід з боку нашого суспільства. Отож, державна підтримка їм конче потрібна, кошти для розвитку їх матеріальної бази на період становлення можна при бажанні знайти в місцевому бюджеті. В Києві і Донецьку, Сімферополі й Одесі, Львові і Чернівцях... Мабуть, не варто охоплювати податком, принаймні на три-чотири роки, господарську діяльність творчих спілок та національно-культурних товариств, кошти від якої йдуть на витрати, передбачені їхніми статутами.

Відрадно, що ці пропозиції, як і ряд інших, містяться в рішенні Комісії Верховної Ради УРСР з питань культури та духовного відродження, яка на своєму недавньому засіданні звернулася до проблем задоволення культурних потреб населення різних національностей та національно-етнічних груп республіки.

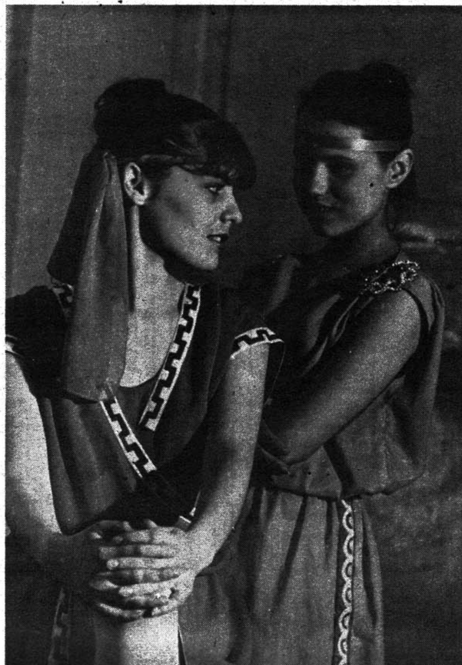
Скажу відразу: доволі невтішна картина вимальовувалась після деяких виступів.

— Самі розумієте, яка може бути культура, коли ми на своїй рідній землі перебуваємо в ролі гостей, — це думка недавнього дисидента, доктора філологічних наук Рафіка Музафарова із Сімферополя. — Ми, кримські татари, не маємо ні свого університету, ні школи, театр наш досі у приймах. Колись працював науково-дослідний інститут — закрили.

Рада Міністрів УРСР — спасибі їй! — **виділила нам тонну паперу для видання журналу «Ватан»** (правда, він скоріше нагадує бюлетень.— **прим. В. К.**), який випускаємо **на громадських засадах.**

Плодом колективної праці стала «Кримсько-татарська енциклопедія», в якій багато місця відведено зв'язкам з Україною, але видання її затягується знову ж таки через брак паперу.

Що й казати, багато, дуже багато треба зробити, щоб усі національності й національно-етнічні групи, які проживають на Україні, мали можливість сповна реалізувати свої національно-культурні потреби. Безперечно, потрібно прокладати нові шляхи, вишукувати нові форми і можливості. Але, мабуть, не варто гребувати досвідом, набутим у 20—30 роках. Тоді в республіці було відкрито 238 польських шкіл, польський інститут, виходили три газети польською мовою. Тільки у Києві до Великої Вітчизняної війни працювали 30 єврейських шкіл, діяв Інститут єврейської культури при АН УРСР, виходили книги, газети, журнали єврейською мовою, синагоги і єврейські художні колективи функціонували по всій Україні. У Києві плідно працювало видавництво, що публікувало книги мовами національних меншостей. Очевидно, зараз його варто відновити, або піти іншим шляхом — створити спеціалізовані редакції при діючих сьогодні видавництвах у Києві, Львові, Одесі, Донецьку, Сімферополі, виділивши для цього з державних фондів необхідну кількість паперу і кошти на поліграфічну базу. Тим паче, що подібне вже віддавна практикує видавництво «Карпати», випускаючи літературу угорською та молдавською мовами.

Танцюристки грецького фольклорного ансамблю «Тайфа» Тетяна Анділахай і Ганна Дотрамаджі з Тельманівського району Донецької області.

Фото І. БРУЯ (Укрінформ).

Порушується питання про повернення для духовних і культурно-освітніх потреб культових споруд та інших приміщень, що раніше належали єврейським, польським і румунським громадам, були конфісковані й досі використовуються державою для інших потреб. Зокрема, у Чернівцях румунський народний дім — сьогодні гарнізонний будинок офіцерів; у Києві — синагога, збудована Бродським, — ляльковий театр... Треба створити умови для становлення і розвитку професійних художніх колективів: кримсько-татарського театру та кримсько-татарського ансамблю пісні і танцю, угорського театру в Ужгороді, єврейського театру в Києві, розширити мережу інших національних театрів, театрів-студій, художніх ансамблів.

Хто повинен координувати цю роботу, всіляко сприяти їй? Насамперед Державний комітет у справах національностей, який необхідно створити найближчим часом у структурі Ради Міністрів УРСР.

— Ми, представники культури, мусимо зрозуміти, що це сьогодні єдиний шлях — шлях до самореалізації кожної духовної групи, духовної одиниці, — міркує голова Комісії з питань культури і духовного відродження Лесь Танюк. — Але для цього нам треба змінити свій погляд, свій кут зору.

Я розумію, це викличе зараз у вас усмішку, але я глибоко впевнений: Україна — це єдине місце на земній кулі, де ще збереглася архаїчна і цнотлива шанобливість одне до одного. Можливо, це пов'язано з тим, що нас дуже довго били, можливо, з тим, що ми всі одним зашморгом були зав'язані. Але саме на Україні не було отих катастрофічних суперечностей, якими «багаті» інші регіони. І те, що зараз подібне неприродно, штучно роздмухується, я вважаю одним з найбільших злочинів і сталінізму, і соціалізму, і перебудовчої доби. Тому давайте будемо людьми, які ідуть проти цієї міщанської течії, проти зведення рахунків і роблять усе для того, щоб збудувати вільну, суверенну Україну, щоб кожен сам був вільним і суверенним, не залежав від нашого страшного історичного минулого.

— Знаєте, — сказав наприкінці Лесь Танюк, — це велика ілюзія нашого парламенту, що спочатку можна зміцнити економіку, підняти аграрну політику, а вже після цього вирішити всі національні й культурні суперечності. Це велика ілюзія, це драма, і я хотів би, щоб ми були людьми, які цю драму прекрасно розуміють. І роблять по-своєму.

Вітру не буде — треба гребти руками.

Сьогодні ми живемо надією, що українська мова, українська культура врешті-решт займуть те гідне місце, яке їм належить у рідному домі, на рідній землі. Але навіть ті перші несміливі кроки нерідко трактуються великодержавними шовіністами та доморощеними перекинчиками як спроба «насильницької українізації». І це здебільшого в тих містах, де українськими залишилися хіба що самі прізвища, власники яких не можуть сказати прабатьківською мовою навіть кількох побутових фраз. Ось коли б їм більше ковбаси, тоді б вони «забалакали»... Але невтямки цим людям з «ковбасною» психологією, що тільки суверенна Україна, піклуючись про відродження і вільний розвиток української культури, подбає і про розвиток культури усіх національностей і національно-етнічних груп, для яких наша земля стала рідним домом. «Тільки створивши всі умови для вільного розвитку національних меншостей на своїй історичній території, зможе вільно розвиватися український народ. Адже культура в найважливішому вираженні — це ставлення людини до людини, народу до народу», — такими словами закінчив свій виступ на засіданні вже згаданої Комісії народний депутат Української РСР Петро Осадчук.

Отже, шануй сусіда свого, його мову і звичаї — і сам шанованим будеш!

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.

Це велика ілюзія нашого парламенту, що спочатку можна зміцнити економіку, підняти аграрну політику, а вже після цього вирішити всі національні й культурні суперечності.

Україна — це єдине місце на земній кулі, де ще збереглася архаїчна і цнотлива шанобливість одне до одного. Можливо, це пов'язано з тим, що нас дуже довго били, можливо, з тим, що всі ми одним зашморгом були зав'язані. Але саме на Україні не було отих катастрофічних суперечностей, якими «багаті» інші регіони.

Україна була козацькою республікою, підвалинами якої стали демократичні і соціальні засади. Запорозька Січ — це дивовижне явище плебеїв-витязів, лицарів-мужиків.

О. ГЕРЦЕН.

Поет козацької Січі. Так часто називають Олену Михайлівну АПАНОВИЧ, історика-архівіста, автора 250 друкованих праць, кандидата історичних наук, невтомного дослідника і популяризатора унікального явища нашої історії — Козацької Республіки.

45 років працює Олена Михайлівна над історією українського козацтва. Чільне місце в її дослідженнях посідає тема козацького війська. Книги «Запорозька Січ в боротьбі проти турецько-татарської агресії. 50—70 роки XVII ст.», та «Збройні сили України I половини XVIII століття» стали хрестоматійними для військових істориків. Остання з них тривалий час була заборонена. Ідеологічні цербери вбачали в історичній правді про українське військо прояви «українського буржуазного націоналізму».

Щойно написаний історичний науково-публіцистичний нарис охоплює всю 300-річну історію збройних сил України козацького періоду.

Передаючи «Голосу України» цей нарис, О. М. Апанович сказала: «Охоче і свідомо передаю свою роботу газеті Верховної Ради України. Тому що хочу бачити серед своїх читачів людей, які будуть вирішувати в українському парламенті долю збройних сил майбутньої суверенної демократичної України».

Олена **АПАНОВИЧ**

Козацтво - збро

ПЕРІОД розвитку українського військового мистецтва часів козацтва, яке розвинулось у збройні сили України, охоплює майже три сторіччя, починаючи з кінця XV століття. Початок історії збройних сил України безпосередньо пов'язаний з генезисом українського козацтва.

З середини XIV століття всі українські землі були завойовані іноземними феодальними державами — Литвою, Польщею, молдавськими й угорськими феодалами. Кримське ханство, що запанувало в південних українських степах, у 1482 році прийняло турецький васалітет, а свої грабіжницькі напади перетворило на основне джерело збагачення. Кочів'я ногайських татар, які підкорилися Кримському ханству, на картах позначались як Дике поле. Султанська Туреччина утвердилась на Чорному морі і Балканах, оволоділа гирлами Дунаю, Дністра, Дніпра, Дону і побудувала мережу потужних фортець, намагаючись їх використати як опорну базу для завоювання України, Білорусії, Росії, Польщі.

На Україні у другій половині XV ст. в умовах іноземного панування посилюється феодально-кріпосницьке гноблення. Українські селяни, найбільш сміливі, мужні, волелюбні, які не хотіли терпіти кріпосницьке ярмо і владу чужинців, розривали пута феодального ладу, виходили з-під юрисдикції феодальної держави і відмовлялися підкорятися іноземному пануванню. Поодинці, сім'ями, а то й цілими селами тікали з маєтків феодалів і оселялись на спустошених землях понад Дніпром і Південним Бугом. Волелюбних втікачів приваблював незаселений український степ, де вони могли займатися вільною, без феодального примусу хліборобською працею й особисто розпоряджатися виробленим продуктом, а не віддавати його феодалам.

Перед втікачами розкинулися неосяжні розлоги незайманого степу з його фантастичною родючістю, багатством рослинного і тваринного світу, повноводими річками. Призвичаєні до землі переселенці бралися за плуга і вирощували хліб. Вони годували і випасали худобу, полювали на хижого звіра, займалися рибальством, бджільництвом. Праця цих роботящих людей давала плоди. Виростали хутори і села, були збудовані храми.

Однак переселенці потрапляли в умови постійного ризику, в атмосферу тривожного прикордоння з Диким полем. Їм доводилося повсякденно давати відсіч підступним ворожим наскокам ординців і поєднувати працю на землі із збройною боротьбою. Цих людей стали називати козаками. Козак у перекладі з тюркської мови означає «вільна, незалежна, озброєна людина». В степу, де оселялись втікачі, складався свій особливий стиль життя. Все українське населення, що мешкало по сусідству з Диким полем, брало участь у захисті краю. З дитячих років тут набувався військовий досвід. Козаки гуртувалися на основі взаємодопомоги і спільно захищали свої оселі, родини, господарство. Людина тут без зброї не могла існувати. Як писали сучасники, козак, щоб бути готовим дати відсіч підступному нападові ворога, тримав в одній руці плуг, в другій — рушницю. В кінці XVI сторіччя посол германського імператора до Запорозької Січі Еріх Лясота, проїжджаючи через козацькі землі, спостерігав цю напружену господарську і військову діяльність хлібороба. Він записав у своєму щоденнику, що козак, «виходячи на польові роботи, завжди має рушницю на плечі і шаблю або тесак на поясі».

Тоді біля поселень обов'язково будували невеличкі фортечки, копали рови, насипали вали з дерев'яними палями і баштами. Ця традиція фортифікаційного укріплення майже кожного міста, містечка і навіть деяких сіл зберігалася на Україні і в наступні століття.

Небезпечне сусідство нападників обумовило напіввійськовий характер козацьких поселень.

Турецько-татарська агресія загрожувала усьому українському народу фізичним винищенням, геноцидом. Найтяжчим наслідком спустошливих, руйнівних, грабіжницьких татарських нападів на українські землі було знищення і масове полонення українців. Безжалісно знищували малих дітей і старих людей. Молодих, здорових, сильних — цвіт української нації продавали на невільницьких ринках, перетворювали на рабів для роботи на плантаціях, копальнях, каменярнях, каторгах, де їх, прикутих кайданами по 5—6 чоловік до одного весла, використовували як живу силу, що рухала 50-метрові турецькі судна.

Трагічною була доля хлопчиків-підлітків, яких здавали у яничарський корпус султанського війська, де намагалися витравити всі спогади про батьківську домівку, Вітчизну і виховати з них фанатичних захисників ісламу. Їх посилали у склади турецьких збройних сил війною на рідні землі.

Найвродливіших українських дівчат і жінок продавали до гаремів. Поодинокі з них займали високе становище при султанському і ханському дворах. Українська дівчина з міста Рогатина Настя Лісовська, бранка, в Туреччині під ім'ям Роксолани 30 років була дружиною турецького володаря — султана Сулеймана, якого піддані звали Законодавцем, а європейці — Пишним. Українські невільники були розсіяні по всіх володіннях султанської Туреччини на трьох континентах — Європи, Азії та Африки.

Шляхетська Польща, яка після утворення Польсько-Литовської держави — Речі Посполитої за Люблінською унією 1569 року захопила майже усі українські землі, встановила на них найжорстокіший колоніальний режим. Феодально-кріпосницьке гноблення, неймовірна панщина поєднувались з намаганням насильницького окатоличення і ополячення українського народу, духовного його поневолення.

Щоб забезпечити своє існування у світі і розвиток у таких тяжких несприятливих історичних умовах, — іноземне панування, агресія, розірваність окремих частин території між ворогуючими державами, — українському народу доводилося шукати шляхів захисту, виробляти форми самооборони, методи активної військової протидії. Мобілізувавши матеріальні і духовні можливості та історичні резерви, український народ, не маючи своєї держави, створив могутні збройні сили, що є однією з найважливіших ознак держави.

Виконання функцій збройних сил покладалося на ту частину українського населення, яке мало напівгосподарський, напіввійськовий характер і в середовищі якого склалися військові традиції, тобто на козацтво.

Таким чином, виникнення і початковий період історії збройних сил України, що датується кінцем XV — першими десятиріччями XVI століття, збігається з початковими етапами існування козацтва, коли складаються його організаційні форми і нагромаджується військовий досвід.

ФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ. ЗАПОРОЗЬКЕ ВІЙСЬКО

Козаків, які оселялися за дніпровими порогами на недоступних островах і стрімких берегах Дніпра, називали запорозькими або низовими козаками. Важчими, складнішими, суворішими і більш напруженими були умови існування за порогами. Однак грізні пороги — кам'яна гряда, підводні великі і малі скелі, що перекривали повністю русло Дніпра і робили майже неможливим наскрізне плавання по Дніпру, певною мірою оберігали запорожців від наступу польських феодалів. А від татар запорожців захищав Великий Луг — величезна низинна, частково багниста місцевість, вкрита лісом, високими травами, очеретом, облита і порізана приплавами Дніпра, озерами. Цю місцевість, її південну частину, ще дві з половиною тисячі років тому згадував грецький історик Геродот, назвавши її Гілеєю і відзначивши її надзвичайну родючість. Степові татарські кочовики, серед яких були тільки кіннотники, завжди оминали Великий Луг.

Спочатку в умовах Запорожжя козаки могли займатися лише промислами, мисливством, «бобровими гонами», особливо рибальством і переробкою риби, а згодом переходили до скотарства і землеробства, продаючи частину своїх продуктів в українських містах. Життя поодинці тут було неможливе і ці «добичники», «уходники», як спочатку називали запорозьких козаків, об'єднувалися у господарчо-військові організації — «ватаги».

На демократичних засадах розвивалось життя і діяльність цих первісних клітин козацького військового і господарчого ладу. Козаки у ватагах обирали зі свого середовища отамана, якого іноді називали «ватагом». Взаємодопомога, взаємовиручка, побратимство були характерними для відносин у ватагах. З об'єднання цих ватаг і розвинулось згодом Запорозьке військо, яке об'єднало дієве козацтво з усієї України.

Запорозькі ватаги для захисту свого місцеперебування, нерідко тимчасового, будували укріплення, до складу яких, крім земляного рову і валу, входили дерев'яні конструкції, так звані «засіки». Отже, вважають, що саме від «засіки» одержала назву «Січ» — удосконалена система таких укріплень, своєрідний військовий табір за дніпровими порогами. У процесі становлення збройних сил України Січ стала правити за військову опорну базу всього

українськом... дом Січ, п... місто-форте... мала анало... торії, набу... ськового і... ру українс... ще пізніше... цею козац... ної респ... зької Січі.

Запорозь... збройним с... раїнському... ськові, яко... ся Запор... хоч воно с... ки з запор... жили за п... дових коз... волості. М... не було... вання.

Отже, З... форму яко... їнські збр... вало не ті... козаків, Укра... вали... ством, од... готові бу... запорожці... ми зусилл... рожому н... наступові... ційних си... цтва, на з... раїнського

Другий... збройних

...нається ...розької ...ках XVI ...кінця ць... час коза... ня збро... ...мується ...ською. Ск... мобутня... командув... започатк... ється ко... цтво.

Важли... у цих... Запорозь... і військо... Запорозь... ла усе... Розвину... політич... тером в... демокра... Запороз... ну влад... ла Рада... ня коза... духовен... лення... Жінки... лися.

Цей... орган... внутріш... політик... адмініс... справи. вибори... та інци... розгляд... і миру, іноземн... масові... час вій... році на... сутні п... вік. То... більшіс... польні... ходили... вості, у... місцям

...озацтво — збройні сили Украї...

...ена АПАНОВИЧ

...гій — рушницю.
...І сторіччя посол
...о імператора до
... Січі Еріх Лясо-
...аючи через коза-
... спостерігав цю
... господарську і
...іяльність хлібо-
...записав у своєму
... що козак, «ви-
...польові роботи,
... рушницю на пле-
...або тесак на поя-

... поселень обо-
...дували невеличкі
...копали рови, на-
...я з дерев'яними
...штами. Ця тради-
...ікаційного укріп-
...е кожного міста,
...авіть деяких сіл
... на Україні і в
...ліття.

...е сусідство на-
...обумовило напів-
... характер коза-
...ень.

...-татарська агре-
...увала усьому ук-
... народу фізичним
..., геноцидом. Най-
...слідком спустош-
...ивних, грабіжни-
...ських нападів на
...землі було зни-
...асове полонення

...Безжалісно зни-
...их дітей і ста-
... Молодих, здоро-
...х — цвіт україн-
... продавали на не-
... ринках, пере-
...на рабів для ро-
...антаціях, копаль-
...арнях, каторгах,
...утих кайданами
...оловік до одного
...ористовували як
... що рухала 50-
...ецькі судна.

...о була доля
...ідлітків, яких
...яничарський кор-
...ького війська, де
... витравити всі
...о батьківську до-
...изну і виховати
...тичних захисників
...осилали у складі
...збройних сил вій-
...і землі.

...ивіших україн-
...т і жінок прода-
...ремів. Поодинокі

з них займали високе становище при султанському і ханському дворах. Українська дівчина з міста Рогатина Настя Лісовська, бранка, в Туреччині під ім'ям Роксолани 30 років була дружиною турецького володаря — султана Сулеймана, якого піддані звали Законодавцем, а європейці — Пишним. Українські невільники були розсіяні по всіх володіннях султанської Туреччини на трьох континентах — Європи, Азії та Африки.

Шляхетська Польща, яка після утворення Польсько-Литовської держави — Речі Посполитої за Люблінською унією 1569 року захопила майже усі українські землі, встановила на них найжорстокіший колоніальний режим. Феодально-кріпосницьке гноблення, неймовірна панщина поєднувалися з намаганням насильницького окатоличення і ополячення українського народу, духовного його поневолення.

Щоб забезпечити своє існування у світі і розвиток у таких тяжких несприятливих історичних умовах, — іноземне панування, агресія, розірваність окремих частин території між ворогуючими державами, — українському народу доводилося шукати шляхів захисту, виробляти форми самооборони, методи активної військової протидії. Мобілізувавши матеріальні і духовні можливості та історичні резерви, український народ, не маючи своєї держави, створив могутні збройні сили, що є однією з найважливіших ознак держави.

Виконання функцій збройних сил покладалося на ту частину українського населення, яке мало напівгосподарський, напіввійськовий характер і в середовищі якого склалися військові традиції, тобто на козацтво.

Таким чином, виникнення і початковий період історії збройних сил України, що датується кінцем XV — першими десятиріччями XVI століття, збігається з початковими етапами існування козацтва, коли складаються його організаційні форми і нагромаджується військовий досвід.

ФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ. ЗАПОРОЗЬКЕ ВІЙСЬКО

Козаків, які оселялися за дніпровими порогами на недоступних островах і стрімких берегах Дніпра, називали запорозькими або низовими козаками. Важчими, складнішими, суворішими і більш напруженими були умови існування за порогами. Однак грізні пороги — кам'яна гряда, підводні великі і малі скелі, що перекривали повністю русло Дніпра і робили майже неможливим наскрізне плавання по Дніпру, певною мірою оберігали запорожців від наступу польських феодалів. А від татар запорожців захищав Великий Луг — величезна низинна, частково багниста місцевість, вкрита лісом, високими травами, очеретом, облита і порізана приплавами Дніпра, озерами. Цю місцевість, її південну частину, ще дві з половиною тисячі років тому згадував грецький історик Геродот, назвавши її Гілеєю і відзначивши її надзвичайну родючість. Степові татарські кочовики, серед яких були тільки кіннотники, завжди оминали Великий Луг.

Спочатку в умовах Запорожжя козаки могли займатися лише промислами, мисливством, «бобровими гонами», особливо рибальством і переробкою риби, а згодом переходили до скотарства і землеробства, продаючи частину своїх продуктів в українських містах. Життя подінці тут було неможливе і ці «добичники», «уходники», як спочатку називали запорозьких козаків, об'єднувалися у господарчо-військові організації — «ватаги».

На демократичних засадах розвивалось життя і діяльність цих первісних клітин козацького військового і господарчого ладу. Козаки у ватагах обирали зі свого середовища отамана, якого іноді називали «ватагом». Взаємодопомога, взаємовиручка, побратимство були характерними для відносин у ватагах. З об'єднання цих ватаг і розвинулось згодом Запорозьке військо, яке об'єднало діюче козацтво з усієї України.

Запорозькі ватаги для захисту свого місцеперебування, нерідко тимчасового, будували укріплення, до складу яких, крім земляного рову і валу, входили дерев'яні конструкції, так звані «засіки». Отже, вважають, що саме від «засіки» одержала назву «Січ» — удосконалена система таких укріплень, своєрідний військовий табір за дніпровими порогами. У процесі становлення збройних сил України Січ стала правити за військову опорну базу всього українського козацтва. Згодом Січ, перетворившись на місто-фортецю, яка теж не мала аналогів у світовій історії, набула значення військового і політичного центру українського народу, а ще пізніше вона стала столицею козацької демократичної республіки — Запорозької Січі.

Запорозька Січ дала назву збройним силам України, українському козацькому війську, яке часто іменувалося Запорозьким Військом, хоч воно складалося не тільки з запорозьких козаків, що жили за порогами, а й городових козаків, що жили на волості. Між ними спочатку не було різкого розмежування.

Отже, Запорозьке військо, форму якого набрали Українські збройні сили, охоплювало не тільки запорозьких козаків, а й козаків усієї Украї[illegible]. Козак[illegible] не відривали[illegible]ід земл[illegible] продовжували [illegible]айматис[illegible] господарством, однак у разі потреби готові були об'єднатися із запорожцями, щоб спільними зусиллями дати відсіч ворожому нападові, протидіяти наступові іноземних окупаційних сил на права козацтва, на життєві інтереси українського народу.

Другий період історії збройних сил України починається з виникнення Запорозької Січі в 30—40-х роках XVI сторіччя і сягає кінця цього століття. За цей час козацтво набуває значення збройних сил України, ст[illegible]ється [illegible]інальна ві[illegible]кова організа[illegible], формується Запорозьке Військо. Складається своя самобутня система управління, командування і забезпечення, започатковується і розвивається козацьке воєнне мистецтво.

Важливе і провідне місце у цих процесах належало Запорозькій Січі. Як центр і військова база козацтва, Запорозька Січ контролювала усе козацтво України. Розвинувшись у державну і політичну систему, за характером внутрішнього ладу — демократичну республіку, Запорозька Січ мала верховну владу, яку репрезентувала Рада — загальне зібрання козаків з представниками духовенства, місцевого населення і навіть селянства. Жінки на Раду не допускалися.

Цей вищий законодавчий орган вирішував питання внутрішньої і міжнародної політики козацтва, судові, адміністративні і військові справи. На Раді відбувалися вибори і скинення гетьманів та інших військових старшин, розглядалися питання війни і миру, проходили прийоми іноземних послів. Особливо масові Ради проводилися під час війн. Наприклад, у 1648 році на одній з Рад були присутні понад 70 тисяч чоловік. Тому у XVII столітті більшість Рад, особливо «зупольні», «генеральні», проходили на відкритій місцевості, у полі. Уподобаними місцями Рад були долина річки Росави, притока Росі, найчастіше урочище Маслів Став, а також міста Канів і Корсунь. Хоча збиралися на Раді і на Запорожжі.

Запорозька Січ, як козацька держава, мала свої збройні сили — козацьке військо, яке частіше називали Запорозьким військом.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА І КОМАНДНИЙ СКЛАД ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Запорозьке військо — це струнка, своєрідна і досить досконала військова організація, з раціонально продуманими, оформленими структурами.

Комплектувалося козацьке військо передусім за рахунок самого козацтва. Однак ті, що оголошували себе козаками волості, не обов'язково йшли служити у військо, хоча передбачалося, що все здорове і молоде чоловіче населення козацької України могло бути під час походів та козацьких і селянських війн у складі козацького війська. Але апарату примусу не існувало. Козаки добровільно йшли у військо захищати Вітчизну, свої «права і вольності». Тому ми зустрічаємося з терміном «охотне козацьке військо». Принцип непримусової системи комплектування і мобілізації в козацькому війську навіть у період визвольної війни 1648—1654 років відзначає український історик першої половини XVIII ст. Симоновський: «Охотного війська було без числа, яко увесь народ малоросійський одним ім'ям називався «козаки», і волю мали чи в козаки служити або вільним жити, в підданстві панському бути ніхто не бажав».

Діюче Запорозьке військо об'єднувало переважну більшість українського козацтва.

. Козацтво розвивається у головну прогресивну силу суспільства України того часу. На козацтво, яке вбачало вихід з поневолення у збройній боротьбі, оскільки треба було протистояти могутнім збройним силам шляхетської Польщі, Османської імперії та її васала — Кримського ханства, орієнтувалися і маси селянства, міщанства і всі інші групи українського населення, які прагнули визволитися від феодального і національного гніту. Населення України сприймало і застосовувало до життя адміністративно-політичну і військову організацію козацтва, його досвід і побут, визнавало тільки козацьку юрисдикцію. У результаті поширення «покозачення» українського населення, як тоді називався цей процес, збройні сили України постійно кількісно зростали і завжди мали резерв для поповнення своїх рядів.

Вже на початку XVII ст. Запорозьке військо являло собою міцну, дисципліновану могутню військову силу.

Запорозьке військо не мало постійного кількісного складу. Можна тільки приблизно визначити оптимальну кількість, якої могли досягти збройні сили України в окремі періоди до середини XVII століття. В кінці XVI ст. старшина повідомляла, що в далекий похід вона може відправити шість тисяч «відбірних» козаків, без урахування «покозаченого» населення. У повстанні в 1596 р. налічувалося десять тисяч козаків, у 1620 р. Запорозьке військо вступило до Київського братства в кількості 20 тисяч чоловік. В 1621 р. в Хотинській війні чисельність Запорозького війська становила понад 40 тисяч чоловік. До діючого війська включали більш досвідчених козаків, які мали за своєю спиною військові походи, а також тих, що могли більш-менш забезпечити для себе зброю й екіпіровку. За тогочасними європейськими масштабами козацька армія була дуже великою. У 30-річній війні армії західноєвропейських країн не перевищували 40—50 тисяч чоловік.

Своєрідною була і фінансова система збройних сил України. Козацьке військо мало характер ополчення, було на самозабезпеченні, майже нічого не коштувало державі — Запорозькій Січі. Мабуть, тільки для постійної залоги січової фортеці, що розміщувалася в куренях, — будинках типу казарм, виділялися кошти і харчі з військового скарбу.

Масовій воєнізації населення південно-східної України сприяли якоюсь мірою уряд Речі Посполитої і феодали, які залучали до військової діяльності селян і міщан.

Особливості життя в українських прикордонних старостах впливали на характер діяльності представників державної влади Речі Посполитої, вимагаючи від них організації хоча б мінімального захисту кордонів, а для цього була необхідна мобілізація великих військових сил. Польські прикордонні старости були зобов'язані так-сяк організовувати захист південних районів, оку-

пованих ...
щею. Одн...
дався на ...
Збираючи ...
ки, побор...
рости зобо...
нувати в...
Так було ...
Корсунськ...
в Білоц...
славськом...
міщани не...
чиншу, а ...
військову ...
стах.

У коро...
нях, так ...
нах» і у ...
ських і ш...
стях, куди...
великі мі...
ні були се...
повинност...
нувати та...
службу, я...
військово...
щани зобо...
няти міст...
гарнізоном...
ти фортец...
вих міща...
була не ...
служба, а ...
тифікаційн...
ремонт ...
фортифіка...
тів, шлях...
перевезен...
ху. Напри...
реяслава ...
століття ...
очолювані...
пали на о...
та на коня...
хорогвою, ...
жена баш...
стом на бі...
рази на...
міщани ...
з'являтися...
регляд.

Таким ...
рія украї...
прилучала...
діяльності...
навичок у...
які викор...
нуючись д...
нально-ви...
проти ти...
час антиф...
Значна ча...
які навчи...
єю; пройш...
розькому ...
школу бо...

Організ...
ними оди...
війська бу...
тільки ...

ГОЛОС України

НІ СИЛИ УКРАЇНИ

козацтва. Зго-
ретворившись на
ію, яка теж не
ів у світовій іс-
а значення вій-
олітичного цент-
кого народу, а
вона стала столи-
кої демократич-
бліки — Запоро-

а Січ дала назву
лам України, ук-
козацькому вій-
часто іменувало-
ьким Військом,
адалося не тіль-
ьких козаків, що
рогами, а й горо-
ів, що жили на
к ними спочатку
різкого розмежу-

порозьке військо,
набрали Укра-
ні сили, охоплю-
ьки запорозьких
й козаків усієї
озаки не відри-
ем... продовжу-
тися — господар-
к у разі потреби
об'єднатися із
и, щоб спільни-
и дати відсіч во-
адові, протидіяти
ноземних окупа-
на права коза-
тєві інтереси ук-
ароду.
період історії
л України почи-

иникнення Запо-
в 30—40-х ро-
торіччя і сягає
століття. За цей
набуває значен-
х сил України,
...іональна
рганіза..., фор-
порозьке Вій-
ається своя са-
тема управління,
я і забезпечення,
ться і розвива-
ке воєнне мисте-

провідне місце
цесах належало
Січі. Як центр
база козацтва,
Січ контролюва-
зацтво України.
сь у державну і
истему, за харак-
ішнього ладу —
у республіку,
Січ мала верхов-
ку репрезентува-
загальне зібран-
з представниками
місцевого насе-
авіть селянства.
Раду не допуска-

ий законодавчий
шував питання
, і міжнародної
озацтва, судові,
вні і військові
Раді відбувалися
нення гетьманів
ськових старшин,
я питання війни
одили прийоми
ослів. Особливо
проводилися під
априклад, у 1648
й з Рад були при-
70 тисяч чоло-
у XVII столітті
ад, особливо «зу-
енеральні», про-
відкритій місце-
лі. Уподобаними
ад були долина

річки Росави, притока Росі, найчастіше урочище Маслів Став, а також міста Канів і Корсунь. Хоча збиралися на Ради і на Запорожжі.

Запорозька Січ, як козацька держава, мала свої збройні сили — козацьке військо, яке частіше називали Запорозьким військом.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА І КОМАНДНИЙ СКЛАД ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Запорозьке військо — це струнка, своєрідна і досить досконала військова організація, з раціонально продуманими, оформленими структурами.

Комплектувалося козацьке військо передусім за рахунок самого козацтва. Однак ті, що оголошували себе козаками волості, не обов'язково йшли служити у військо, хоча передбачалося, що все здорове і молоде чоловіче населення козацької України могло бути під час походів та козацьких і селянських війн у складі козацького війська. Але апарату примусу не існувало. Козаки добровільно йшли у військо захищати Вітчизну, свої «права і вольності». Тому ми зустрічаємося з терміном «охотне козацьке військо». Принцип непримусової системи комплектування і мобілізації в козацькому війську навіть у період визвольної війни 1648—1654 років відзначає український історик першої половини XVIII ст. Симоновський: «Охотного війська було без числа, яко увесь народ малоросійський одним ім'ям називався «козаки», і волю мали чи в козаки служити або вільним жити, в підданстві панському бути ніхто не бажав».

Діюче Запорозьке військо об'єднувало переважну більшість українського козацтва.

Козацтво розвивається у головну прогресивну силу суспільства України того часу. На козацтво, яке вбачало вихід з поневолення у збройній боротьбі, оскільки треба було протистояти могутнім збройним силам шляхетської Польщі, Османської імперії та її васала — Кримського ханства, орієнтувалися і маси селянства, міщанства і всі інші групи українського населення, які прагнули визволитися від феодального і національного гніту. Населення України сприймало і застосовувало до життя адміністративно-політичну і військову організацію козацтва, його досвід і побут, визнавало тільки козацьку юрисдикцію. У результаті поширення «покозачення» українського населення, як тоді називався цей процес, збройні сили України постійно кількісно зростали і завжди мали резерв для поповнення своїх рядів.

Вже на початку XVII ст. Запорозьке військо являло собою міцну, дисципліновану могутню військову силу.

Запорозьке військо не мало постійного кількісного складу. Можна тільки приблизно визначити оптимальну кількість, якої могли досягти збройні сили України в окремі періоди до середини XVII століття. В кінці XVI ст. старшина повідомляла, що в далекий похід вона може відправити шість тисяч «відбірних» козаків, без урахування «покозаченого» населення. У повстанні в 1596 р. налічувалося десять тисяч козаків, у 1620 р. Запорозьке військо вступило до Київського братства в кількості 20 тисяч чоловік. В 1621 р. в Хотинській війні чисельність Запорозького війська становила понад 40 тисяч чоловік. До діючого війська включали більш досвідчених козаків, які мали за своєю спиною військові походи, а також тих, що могли більш-менш забезпечити для себе зброю й екіпіровку. За тогочасними європейськими масштабами козацька армія була дуже великою. У 30-річній війні армії західноєвропейських країн не перевищували 40—50 тисяч чоловік.

Своєрідною була і фінансова система збройних сил України. Козацьке військо мало характер ополчення, було на самозабезпеченні, майже нічого не коштувало державі — Запорозькій Січі. Мабуть, тільки для постійної залоги січової фортеці, що розміщувалася в куренях, — будинках типу казарм, виділялися кошти і харчі з військового скарбу.

Масовій воєнізації населення південно-східної України сприяли якоюсь мірою уряд Речі Посполитої і феодали, які залучали до військової діяльності селян і міщан.

Особливості життя в українських прикордонних старостах впливали на характер діяльності представників державної влади Речі Посполитої, вимагаючи від них організації хоча б мінімального захисту кордонів, а для цього була необхідна мобілізація великих військових сил. Польські прикордонні старости були зобов'язані так-сяк організовувати захист південних районів, окупованих шляхетською Польщею. Однак захист перекладався на плечі народних мас. Збираючи від міщан податки, побори і повинності, старости зобов'язували їх виконувати військову службу. Так було в Переяславському, Корсунському староствах. А в Білоцерківському, Богуславському і Черкаському міщани не давали навіть і чиншу, а виконували лише військову службу при старостах.

У королівських володіннях, так званих «королівщинах» і у приватних магнатських і шляхетських маєтностях, куди входили малі і великі міста, міщани повинні були серед багатьох інших повинностей феодалу виконувати так звану замкову службу, яка була, по суті, військовою повинністю. Міщани зобов'язані були охороняти місто і замок разом з гарнізоном, а також захищати фортецю. Серед військових міщанських повинностей була не тільки сторожова служба, а й допоміжна, фортифікаційна — будівництво і ремонт міських і замкових фортифікацій, а також мостів, шляхів, вироблення і перевезення селітри і пороху. Наприклад, міщани Переяслава у 30-х роках XVII століття зі своїм войтом, очолювані старостою, виступали на оборону замку і міста на конях зі своєю міською хоругвою, на якій була зображена башта з червоним хрестом на білому полі. Чотири рази на рік переяславські міщани зобов'язані були з'являтися на військовий перегляд.

Таким чином, і ця категорія українського населення прилучалася до військової діяльності і набувала певних навичок у військовій справі, які використовувала, приєднуючись до козаків у національно-визвольних війнах і проти тих же феодалів під час антифеодальних виступів. Значна частина селян, міщан, які навчилися володіти зброєю, пройшла потім у Запорозькому війську справжню школу бойового досвіду.

Організаційними і тактичними одиницями козацького війська були полк і сотня, а тільки організаційно-військово-господарчою — курінь. Як окреме бойове формування курінь ніколи не виступав. Полк складався з п'яти—одинадцяти, а під час війни і більше сотень. Сотня мала у своєму складі до десяти куренів. В курені нараховувалося від 10 до 40 чоловік.

Головнокомандуючим всього козацького війська був гетьман. На Запорозькій Січі обирався кошовий отаман, який в разі участі в поході підкорявся гетьману. На чолі полку стояв полковник, сотні — сотник, куреня — курінний отаман. При гетьмані була генеральна старшина (обозний, осавули, бунчужний, хорунжий, писар, суддя), при полковнику — полкова з такими ж рангами, тільки її влада обмежувалася рамками полку (полковий обозний і т. ін.), при сотнику — сотенна. Старшина виконувала певні військові функції. Обозний відав артилерією, осавули були своєрідними ад'ютантами гетьмана, хорунжий — оберігав прапор — хоругву, а бунчужний — бунчук гетьмана. Вони виконували також обов'язки по організації, забезпеченню війська і т. ін. Військовий писар, який виконував дипломатичні завдання при переговорах, вів військову канцелярію, тобто проводив облік війська й оформляв військові документи. При артилерії була спеціальна команда, до складу якої входили рядові козаки — гарматники, шипошники та ремісники, а також старшини: артилерійські осавули, хорунжі та ін.

Старшина, що керувала артилерією, зокрема обозний, володіла спеціальними технічними знаннями. Видатним артилеристом свого часу був керівник повстання 1594 — 1596 років Северин Наливайко. Герой визвольної війни 1648 — 1654 років Іван Богун, за деякими даними, мав освіту військового інженера.

Старшина і гетьман обиралися на Раді: генеральна — на загальній, полкова — полковій, сотенна — сотенній. Іноді полковників і сотників призначав гетьман. Старшині при обранні видавалися символи її влади. Гетьманові — булава і бунчук. Бунчук бунчужний під час бою тримав над гетьманом, визначаючи місцезнаходження головнокомандуючого. Полковник отримував церна, який він носив за поясом і який був не тільки ознакою влади, а й бойовою зброєю.

В історичних документах і літературно-мемуарних творах минулих часів зустрічаємо неодноразові спроби знайти в західноєвропейських арміях паралелі козацьким старшинським званням і посадам, щоб таким чином визначити обсяг військової влади козацьких старшин — військових командирів різних рангів — і дати читачеві уяву про них.

Особливо цікавим в цьому відношенні є твір французького історика і мандрівника XVII ст. П'єра Шевальє «Історія війни козаків проти Польщі, з розвідкою про їхнє походження, країну, звичаї, спосіб правління та релігією», який вийшов у Парижі в 1663 році. Розповідаючи про військові події визвольної війни 1648 — 1654 рр. і даючи характеристику козацьким полководцям, Шевальє шукає відповідний еквівалент у французькій армії. Брацлавського полковника Нечая та інших козацьких полковників він називає «генерал-майорами». Генералом він іменує полковників Кричевського, Івана Богуна, Іллю Голоту. Таким чином, вивчаючи життя і військову діяльність українського козацтва, французький автор робить висновок, що звання козацького полковника дорівнює вищим офіцерським чинам в європейських арміях. У французького автора є також вираз «дослужився до рангу капітана», коли йшлося про сотника.

У XVI ст. український історик Симоновський, який, переклавши Шевальє, включив його повністю до свого твору «Краткоє описаніє про козацький малоросійський народ та його діла», перероблені французом на європейський лад чини та звання знову перекладає термінами відповідно до тих, які були в українському козацькому війську. Завдяки цьому ми маємо подвійну перевірку визначення Шевальє козацьких військових звань.

Козацька старшина об'єднувала адміністративно-політичну і судову владу з військовим командуванням, що надавало їй великої влади, яка все ж певною мірою контролювалася і обмежувалася демократичними порядками, що утвердилися на Запорозькій Січі.

У руках старшини зосереджувалися найважливіші військові організаційні справи: складання військових реєстрів, керування табором, артилерією і постачанням.

Оскільки в середовищі козацтва, на противагу феодальним арміям, цінувалися не рід і походження, а особисті заслуги, то і серед козацьких старшин було багато вихідців з простих козаків, наділених талантом, військовим досвідом і знаннями. Козацтво у вирішальні моменти своєї історії висунуло зі свого середовища старшин, які стали видатними державними і політичними діячами і водночас військовими керівниками й організаторами великого масштабу.

Козацькі полководці здатні були керувати великими об'єднаннями військ. Хоробрі та ініціативні полковники і гетьмани Запорозького війська дали таких талановитих полководців визвольної боротьби українського народу, як Петро Сагайдачний, Марко Жмайло, Дмитро Гуня, Северин Наливайко, Михайло Дорошенко, Іван Сулима, Тарас Федорович (Трясило), Максим Кривоніс, Богдан Хмельницький та багато інших. З великим пієтетом і навіть захопленням говорять європейські тогочасні джерела про видатні військові здібності козацького гетьмана другої половини XVI ст. полководця Івана Підкову.

Козацька старшина значною мірою забезпечила те, що Запорозьке військо вже на початку XVII століття являло собою міцну, могутню, дисципліновану військову силу.

У Запорозькому війську склалася залізна військова дисципліна. Найтяжчим злочином вважали зраду козацтву, Вітчизні. Запорозька Січ стає місцем, де формуються воєнні таланти, де гартуються сталеві характери, де запалюються патріотизмом серця і сповнюються ненавистю проти всякого гніту. Вона набирає значення своєрідної української військової Академії. Через неї пройшли всі видатні українські полководці, козацькі гетьмани і полковники.

Запорозьке військо поступово займає важливе місце в житті українського народу. Надзвичайно зростає роль Запорозького війська в розгортанні визвольної народної боротьби. Збройні сили України — Запорозьке військо стає провідною силою на Україні.

(Далі буде).

Фоторепродукції Олександра КЛИМЕНКА.

СУВЕРЕННІЙ УКРАЇНІ ПОТРІБЕН СВІЙ ЗАКОН ПРО ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДЯЩИХ, ЯКИЙ БИ СПОВНА ЗАХИЩАВ ЇХ ІНТЕРЕСИ.

ПЕНСІОНЕРАМ — ГІРКО!

Гірко!

Дуже гірко! І нічим, навіть найп... поцілунком, як це буває на весіллі, не зарадиш. І не допоможеш солодкою промовою на мітингу чи з депутатської трибуни, ні відомою бадьорою піснею про те, що «...старикам везде у нас почет». Правда, сьогодні деякі наші естрадні жартівники співають реалістичніше: «...старикам везде у нас ПЕЧЕТ».

Читаю редакційну пошту, і на згадку приходить недавня зустріч з одним донецьким шахтарем — ветераном, чиє ім'я у так звані застійні часи лунало на весь Союз: бригадир-новатор, один з ініціаторів руху за комуністичне ставлення до праці!

— Як життя на заслуженому відпочинку! — запитую.

А в нього сльози на очах. І розповідає таку билицю:

— Розумієш, пішла онука до школи... Приходить опівдні додому і говорить: «Діду, що ж ти обманював, ніби будував комунізм! Ти ж споруджував тюрму народів!»

Якщо вже й школа так тлумачить дітям про життєвий шлях їхніх батьків і дідів, сльози старого шахтаря можна зрозуміти.

А як зрозуміти сльози ось з цих листів, які щодня приносить редакції пошта! За браком газетної площі друкуємо листи ветеранів з невеликими скороченнями.

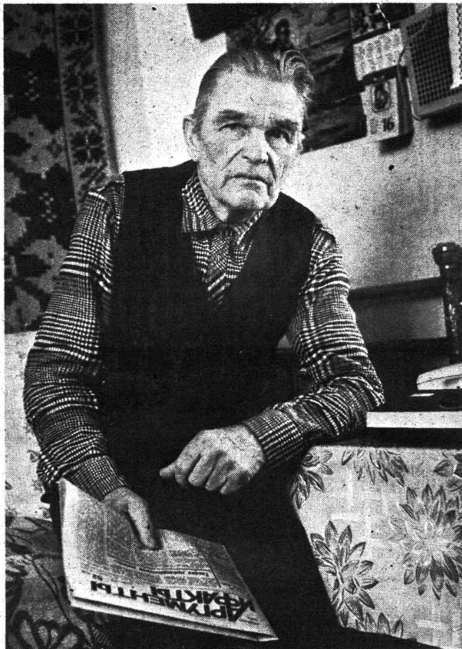

Фото Петра ПРИХОДЬКА.

ПОДАЛІ ВІД РІДНОЇ ХАТИ

Шановна редакція!

До вас звертається голова пенсійно-побутової комісії при Красилівському райвійськкоматі Хмельницької області. У нашому районі близько 500 пенсіонерів, ветеранів війни і праці, які лишилися самотніми, потребують за собою спеціального догляду. До сліз боляче спостерігати, як їх з рідних осель вивозять в інші райони, щоб влаштувати у будинок-приют для старих одиноких людей. Вони плачуть, назавжди прощаються з близькими, сусідами, знайомими. В інших країнах люди приїздять доживати вік, помирати туди, де народилися, а в нас навпаки —подалі від рідної домівки. Гірко!

Багато років підряд ми ставимо питання перед міською і обласною Радами народних депутатів, щоб у Красилові для самотніх ветеранів війни і праці створили будинок-інтернат, писали з цього приводу відкритий лист керівникам партійних, радянських і соціальних органів району у районній газеті «Зоря комунізму», зверталися до республіканських і центральних газет, а справа не рушить з місця. Не виявляють, на жаль, у цьому справжнього піклування ні голова районної Ради народних депутатів В. Савчук, ні керівник райсоцзабезу І. Ключник, хоч я знаю, що багато керівників підприємств і господарств, профспілкових комітетів готові виділити на це кошти. Було б лише милосердя та ініціатива місцевих радянських органів.

В. КОВБІН — ветеран Збройних Сил СРСР.

Брусилів Хмельницької області.

ЗА ОДНОГО ВБИТОГО

Я вдова семидесяти років, отримую пенсію у розмірі 65 карбованців. 35 карбованців з цієї суми платить мені соцзабез, а решту доплачує Конотопський відділок залізниці за те, що мого чоловіка вбило на роботі у вагонному депо станції Ворожба. Чоловік мій пройшов усю війну, повернувся додому, хоча і подовбаний, але ж живий. А от на мирному фронті загинув через недосконалу безпеку праці. З тих пір і почалися мої муки. На початку кожного року юрист Конотопського відділка дає розпорядження не доплачувати мені оті нещасні 30 карбованців за чоловіка, поки не привезу йому довідку з соцзабезу, щоб переконався, яка у мене пенсія; потім вимагає довідку з міськвиконкому Ворожби, щоб переконатися, що я в 70 років ніде не працюю; потім ще різні довідки... А мені ж за ними доводиться їздити 17 кілометрів!

З нинішнього року соцзабез має платити мені вже не 35, а 56 карбованців. Так юрист каже, що доплата за вбитого чоловіка має бути лише 9 карбованців, щоб не перевищувати встановлений «потолок».

Людоньки добрі! Скажіть, де ще, в якій країні, у якому суспільстві отаке коїться?

Марія Федорівна КИСЛА.

Ворожба Сумської області.

ДІДУСЬ У СТУДЕНТСЬКОМУ ЛІЖКУ

Шановна редакціє! Прошу допомогти мені знайти правду, якщо вона взагалі є на білому світі. Я інвалід війни, був шість разів поранений, і хоч маю документи, які засвідчують мою непрацездатність, мене обділили з пенсією, оскільки, мов, «не маю 25-річного стажу роботи». Хто пояснить, як непрацездатній людині заробити такий стаж?

Інша біда. Будинок, у якому я мешкав, знесли. Мене попросили потерпіти один рік, пожити у студентському гуртожитку, доки збудують новий дім, тоді дадуть квартиру. Живу вже я з студентами другий рік, а під той новий будинок ще й фундамент не копали. Молодь мене запитує, за що, мов, ви, дідусю, воювали, що і власного притулку тепер не маєте?

Г. КУЛАК — інвалід Великої Вітчизняної війни.

Верхньо-Дніпровськ.

КАЗАВ ПАН

Мій батько — інвалід Великої Вітчизняної війни, пенсіонер, побитий паралічем. Ще десять років тому я став на чергу у райспоживспілці, щоб придбати старому кожуха. Дійшла черга, а кожухів у продажу не стало. Не буду вдаватися до подробиць. Ходив у різні інстанції, написав до газети «Сільські вісті», звідти лист переслали у райком партії, а з райкому дали відповідь редакції і на ім'я батька: Гіренко Тарас Сидорович у черзі за кожухами стоїть перший, і як тільки кожухи надійдуть на базу, йому неодмінно продадуть. Це було... у квітні 1985 року, тобто в рік початку перебудови. Перебудова, хоч туго, але йде, а кожуха і досі зась!

Звертався я потім за допомогою до депутата Верховної Ради СРСР В. Венгровської, отримав відповідь приблизно такого змісту: не може бути, щоб в районі за ці роки не було у продажу жодного кожуха! Втішився.

Така ж історія і з встановленням інвалідові війни телефона. Чотири роки ходжу з цього приводу до начальника районного відділу зв'язку т. Олійника. Обіцяє, обіцяє... А діла немає. Мимоволі пригадується народна приказка:

— Казав пан, що кожух дасть, та й слово його тепле...

В. ГІРЕНКО — слюсар колгоспу «Дружба» Радомишльського району Житомирської області.

ЧИЯ ВЛАДА — ТОГО Й «ЛАДА»

Тридцять років доїла я корів у колгоспі «Мир» Новотроїцького району на Херсонщині. Увесь час вручну. На селі добре знають, що це за робота! Ще до виходу на пенсію стала в чергу на машину «Жигулі». Потрібна вона мені, адже маю п'ятеро дітей. І що ж ви думаєте? Ось вже тринадцять років моя черга ніяк не дійде. Була в райвиконкомі у голови І. Доценка і в райкомі партії у Д. Бандуровського, показувала їм свої численні похвальні грамоти за старанну працю. Вони мене обнадіювали, запевняли, що все буде в порядку. А машину, виділену на колгосп, віддали парторгу О. Клюю, який стояв на черзі всього два роки. От вам і порядок. Не дарма кажуть: чия влада, того й «Лада».

Т. КОВАЛЕНКО — колгоспниця.

Горностаївка Херсонської області.

ЯКОЇ БОЛЯЧКИ ЩЕ ТРЕБА!

Шановні народні депутати! Звертаюся до вас через вашу ж газету, яку передплатив. Мені не зрозуміла така ситуація: якби я вмер, а моя дружина-пенсіонерка жила одна, то її б зарахували на пайок у нашому магазині. А оскільки я ще живий, хоча й інвалід другої групи, то ні їй, ні мені продовольчого пайка не належить. Такий у нас порядок. Я звернувся до сільради, а мені там відповіли:

— Ми інвалідів другої групи не обслуговуємо... Якби у вас був діабет, тоді інша справа.

Дуже прикро мені стало! Хіба мало інфаркту міокарда, катаракти, які вже маю, через що і став інвалідом, що вимагають ще якоїсь болячки?

І з пенсією в мене не все гаразд. Бо саме через згадані болячки недоробив два роки до встановленого пенсійного віку. Одне слово, хоч плач!

В. ГОЛОВКО — інвалід праці.

с. Березоточа Лубенського району Полтавської області.

ХТО ГАЛЬМУЄ!

Багато вже різних Законів прийняв наш український парламент. Та, на жаль, мало які з них працюють. Особливо такі, щоб захищали інтереси трудящих. Де, зокрема, республіканський Закон про пенс... Відомо, що Верховна Рада РРФСР прийняла такий ще в 1990 році, і 1 березня ц. р. він вже набирає чинності. У нас же навіть чутки про такий Закон немає.

Шановні народні депутати! Скажіть людям відверто, чи буде в суверенній Україні свій Закон про пенсії? І якщо буде, то коли?

І. МИХАЙЛЕНКО — ветеран праці.

Ізмаїл.

Листи, у яких йдеться про те, що «...старикам везде у нас ПЕЧЕТ», надіслали до редакції ще багато пенсіонерів— ветеранів війни і праці. Колишня санітарка Ставівського будинку-інтернату Кагарлицького району Київської області Ніна Миколаївна Сокіл, яка безперервно працювала у цьому інтернаті 22 роки, скаржиться, зокрема, на те, що перед самим виходом на пенсію її незаслужено скривдив директор будинку В. Бурдик, через що вона тепер отримує занижену пенсію. І хоч юристи стверджують, що дії директора були неправомірні, він «твердо стоїть на своєму».

Колишній слюсар Полтавського заводу газорозрядних ламп імені Комсомолу України М. Куц, будучи ще «при службі», повідомив у партком підприємства про те, що деякі керівники заводу розбазарюють будівельні матеріали, завезені на ремонт робітничого гуртожитку .«Сигналізатора» відправили на пенсію, причому, зробили невірний запис у трудовій книжці. І хоч у Міністерстві електротехнічної промисловості і приладобудування СРСР, якому підпорядковано завод, після перевірки дійшли висновку, що запис у трудовій книжці робітника було здійснено з грубим порушенням правил, директор заводу В. Берчун не поспішає виправити помилку. От і мається пенсіонер, безперервно їздить «шукати правду» до Полтави, Києва, Москви. Та все марно!

Про бюрократичну тяганину місцевих органів влади і соціального забезпечення з розглядом пенсійних справ пишуть у своїх листах до редакції Тетяна Мусіївна Коробенко з с. Зорівка того ж таки Кагарлицького району, що на Київщині; інвалід А. Пономаренко з Одеси (Дерибасівська, 12, кв. 18); ветеран праці І. Катрюк з с. Ревне Кіцманського району Чернівецької області; інвалід війни І. Петренко з с. Чмирівка Старобільського району Луганської області; І. Стрига з с. Городище Бахмацького району Чернігівської області; Б. Остапенко з с. Вербівка Новоукраїнського району Кіровоградської області та інші.

Багато інвалідів, ветеранів війни і праці скаржаться на те, що роками стоять у «позачерговій черзі» на придбання автомашин і запасних частин до них, на встановлення телефону, погане медичне і побутове обслуговування. І вже зовсім дивує, що багато фронтовиків, яким за новим Законом про пенсії належало їх перерахувати і виплачувати вже з 1 жовтня 1990 року, ще й досі таких пенсій не отримують. Переоформлення,— повідомляє ветеран праці з Млинова Рівненської області В. Сокольвак, надто затримується у Мінсоцзабезі УРСР і особливо в Українському республіканському ощадбанку. Про неувагу до заяв і звернень пенсіонерів у Черкаській обласній Раді народних депутатів і в редакції обласної газети «Черкаська правда» пише член президії Ради ветеранів війни і праці м. Черкаси В. Барабаш.

Гірко все це читати. Але друкуємо ці листи з конкретними адресами не для того, щоб пролити ще одну сльозу. Редакція «Голосу України» чекає, що на кожний з них отримає конкретну ділову відповідь від місцевих радянських органів. Щоб люди вірили, що все ще є у нас на Україні Радянська влада. Яка сьогодні має рішуче наводити порядок — скрізь і в усьому! І щоб народ не творив про неї нових приказок на зразок: «Чия влада — того й «Лада».

Листи пенсіонерів готував до друку і коментував Володимир ЧЕРКАС.

ЇЖАЧКОВІ ГОСТИНЦІ

На невеличкому городі моєї бабусі завжди ростуть дивовижні сорти помідорів, баклажан, цибулі...

Город розташований неподалік од лісу. І це створює якийсь особливий настрій. На свіжому повітрі, настояному на лісових травах, легко дихається і працюється.

Зібравши в кошик огірки, ми вже хотіли йти до хати, як раптом чуємо: щось шарудить під кущем. Глянули — аж то їжачок. Та ще й не порожняком: на гострих голках стриміли дві лісові грушки.

Ми, жартуючи, подякували їжачкові за гостинці. Нагодували його. І він попрямував до лісу.

Через кілька днів я від'їжджала (після відпустки) до Києва. Бабуся наготувала мені на дорогу всякої городини. Пішла на город — ще хотіла щось на гостинець знайти. Аж раптом чую:

— Поглянь! Наш знайомий.

Справді. Лісовою галявиною до нас чимчикував їжачок. На його спинці був наколотий... гриб. Та ще й який! Білий! Кращого гостинця важко й придумати.

Тепер я з нетерпінням чекаю літа. Хочеться знову в село. Як там мій їжачок?

Олена ПАРАМЕЙ.

Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА.

«ВІДЬМИНА МІТЛА» В САДУ

Ставлення до омели повинно бути двояке. У парках, скверах, садах, зелених насадженнях її слід знищувати, бо вона шкодить деревам. Необхідно зрізувати повністю ті гілки, на яких росте омела. Просте зрізування тільки самої омели нічого не дає, бо вона знову відростає, адже під корою залишаються її гаусторії. А ось у природних незабруднених шкідливими речовинами деревостанах омела потребує раціонального використання як джерело цінної лікарської сировини.

Омела біла паразитує на багатьох видах наших дерев — таких, як яблуня, груша, береза, верба, тополя, клен, липа, дуб та інші. На Україні є ще два види — омела ялицева та австрійська. Вони паразитують на хвойних деревах. Слід сказати, що омела біла має багато різних народних назв: віха, вимела, гемела, джумка, зелена гива, омельга, помело, чортове помело, відьмина мітла, баб'ячий проклон та інші.

Омела — дуже гіллястий багаторічний кущик кулястої форми, який може досягати понад сто сантиметрів у діаметрі. За сприятливих для неї умов доживає до сорока років. Жовтувато-зелені, дерев'янисті гілки рослини мають товсте, шкірясте і цупке листя, яке не боїться зимових холодів. Своєрідне «коріння» омели — гаусторії (присоски) проникають під кору, заглиблюються у деревину і перехоплюють там воду з розчиненими в ній мінеральними солями. У невеликій кількості омела не завдає помітної шкоди деревам. Коли ж на дереві оселяються кілька десятків її кущів, то це може призвести до всихання та загибелі дерев-господарів.

Омела біла — дводомна рослина. Непоказні жовтуваті тичинкові та маточкові квіточки її сидять у розвилках гілок і цвітуть у березні—квітні. Восени та взимку остаточно достигають ягодоподібні плоди. Вони матовобілі та блискучі, наче перлини. Саме завдяки кольорові плодів дана видова назва рослини. Плоди дуже міцно тримаються і лише взимку, в січні—лютому, починають потроху опадати. Деякі з них затримуються на гілках, бо мають дуже клейкий м'якуш. Розповсюдженню омели сприяють птахи, які взимку охоче ласують її солодкими плодами. Очищаючи свої дзьоби на гілках дерев від липкого м'якуша з насінням, вони розносять його на інші дерева. Насіння проростає на гілках, гаусторії проникають під кору і розвивається новий напівпаразит.

Омела біла містить у собі багатий набір різноманітних біологічно активних речовин. Завдяки своїм специфічним речовинам має цінні лікувальні властивості. Омелу використовує народна медицина при гіпертонії, стенокардії, невралгії та інших захворюваннях. Лікарську сировину — молоді гілки з листям — збирають (тільки без плодів, бо вони отруйні) восени і взимку, але можна збирати і в інші пори року. Сушать у теплих приміщеннях, розстилаючи тонким шаром на тканині або папері. Можна сушити в печах при температурі 40—50 градусів. Зберігають у щільно закритих банках у сухому темному місці. Дуже корисно вживати омелу людям похилого віку при поганому самопочутті, занепаді сил, судомах, гловному болю і запамороченні, що обумовлені атеросклерозом, гіпертонією.

Здебільшого вживають у вигляді відвару: на 0,5 літра води беруть 2 столові ложки сухої подрібненої омели (без плодів), заливають крутим окропом і кип'ятять 5—7 хвилин, настоюють, відціджують, п'ють по 30 грамів тричі на день. Готують також холодний настій, для цього на одну склянку холодної переваренної води беруть одну чайну ложку подрібненої омели і настоюють цілу ніч. П'ють по третині склянки тричі на день. Слід мати на увазі, що лікування омелою потребує тривалого часу, але дає хороші результати. Цікаво зазначити, що очищений екстракт омели, введений шляхом ін'єкції, гальмує розвиток ракових клітин при злоякісних пухлинах, які не піддаються операційному лікуванню.

З омели білої готують (у зарубіжних країнах) окремі лікувальні препарати, тому потреба в ній досить значна. Тим часом у деяких країнах Західної Європи омелу повністю винищили і тепер змушені завозити лікарську сировину з неї.

Слід пам'ятати: лікуватись омелою можна тільки після консультації з досвідченими лікарями.

Борис ЗАВЕРУХА, завідуючий відділом вищих рослин Інституту ботаніки імені М. Холодного АН УРСР, доктор біологічних наук.

ГАРНОЇ ВАМ КАРТОПЛІ!

Смажена, печена, варена, тушкована, сушена... Картопля здавна є незамінним продуктом харчування. І, зрозуміло, з приходом весни чи не найпершою турботою є підготовка і висадка картоплі.

Насамперед треба, щоб вона зберігалася в сухому і прохолодному сховищі, де підтримується оптимальний температурний режим — плюс 4—5 градусів. У такому сховищі можна зберігати й овочі — буряки, моркву, капусту, а також фрукти.

Перед висадкою картоплю прогрівають у теплому приміщенні — плюс 16—18 градусів. Коли бульби починають ключитися, приблизно через тиждень їх можна висаджувати. Тут важливо, щоб картопля не переросла, бо вічка будуть обламлюватися.

Як в умовах колгоспів і радгоспів, так і в підсобних господарствах, а також на дачних ділянках добрий урожай залежить від умілого застосування способів падіння, обробітку грунту, захисту рослин від шкідників і хвороб.

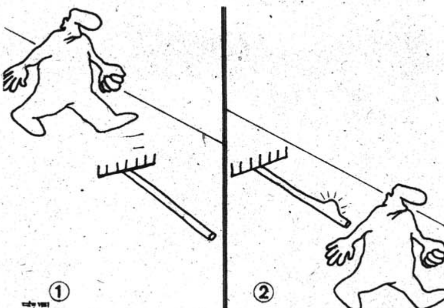
Ми звикли до того, що під новий урожай закладають бульби. Але посадковий матеріал для великих площ колгоспів і радгоспів вирощують насіннєвим способом спеціалізовані господарства. Вони одержують еліту картоплі, не уражену хворобами.

Щоб виростити насіння, яке б не лише давало високі врожаї, а й не уражалося хворобами, спеціалісти-картоплярі суворо дотримують правил агротехніки. До них належать: просторова ізоляція між насінними й товарними плантаціями картоплі, дво-триразове прополювання посівів на насіння від сортових домішок та хворих рослин, апробація насінних посівів та аналіз бульб перед закладенням їх на зберігання і перед садінням.

Особливо багато мороки завдає боротьба з хворобами картоплі. При весняному перебиранні садивного матеріалу вибраковують бульби зниткоподібними паростками, спотвореною формою та ураженими мокрою і сухою гнилями. А щоб насіння ділянки не вражалося фітофторою, проводять два-три обприскування посівів протихворобними речовинами.

Останніми роками чи не найзагрозливішим ворогом картопляного поля є колорадський жук. На жаль, науковці ще не винайшли (в усякому разі радянські) ефективного засобу боротьби з цим масовим шкідником. Тому застосовують отрутохімікати. Якщо вже без них не можна обійтися, то не слід забувати, що надмірне захоплення обприскуванням може завдати більше лиха людям, ніж жукам.

Коли я допомагав копати врожай одній бабусі, вона відкрила секрет, чому в неї така гарна і смачна картопля.

— Хазяїн на посадку, як правило, одбирає невеликі бульби, а то й перерізає їх навпіл, щоб більше було. А я — навпаки: де краща, ту під лопату. Якщо він весною зекономить відро-два, то восени длубається, наче горох збирає. А в мене — бачиш, яка!

Звичайно, урожай та їстівні якості картоплі залежать від багатьох факторів: яка земля, як вона удобрена, оброблена, дощове чи сухе літо, на низині посаджена чи нагорі... Але бабин секрет все-таки має велике значення. Справа в тому, що при «економній» посадці з року в рік іде на спад, вироджується той чи інший сорт, а при елітному відборі — навпаки. Буває так, що два-три кущі — і повен кошик!

Отож — гарної тобі картоплі, добрий господарю!

Антон ЛІСОВЕНКО.

Малюнок Сергія ФЕДЬКА.

Перед висадкою картоплю прогрівають у теплому приміщенні — плюс 16—18 градусів. Коли бульби починають ключитися, приблизно через тиждень їх можна висаджувати. Тут важливо, щоб картопля не переросла,-бо вічка будуть обламлюватися.

Коли я допомагав копати врожай одній бабусі, вона відкрила секрет, чому в неї така гарна і смачна картопля. — Хазяїн на посадку, як правило, одбирає невеликі бульби, а то й перерізає їх навпіл, щоб більше було. А я — навпаки: де краща, ту під лопату. Якщо він весною зекономить відро-два, то восени длубається, наче горох збирає. А в мене — бачиш, яка!

«ДИНАМО» ГОТУЄТЬСЯ, НАСТРОЮЄТЬСЯ...

Позивні футбольної весни

Час невпинно наближає нас до 6 березня, коли в Києві, на Республіканському стадіоні пройде матч 1/4 фіналу розіграшу Кубка кубків. Як же підходять до цієї важливої події наші земляки-футболісти?

Нещодавно вони повернулися з Греції, де готувалися протягом десяти днів. Про те, як жилося і тренувалося динамівцям в Елладі, розповідає начальник команди, заслужений майстер спорту, заслужений тренер України **Володимир ВЕРЕМЄЄВ.**

— Попрацювали ми, слід сказати, добре. Умови мали відмінні: мешкали в чудовому готелі, клуб «Олімпіакос», який очолює наш Олег Блохін, надав київському «Динамо» свою тренувальну базу. Одне слово, проблем майже не мали.

Зіграли й два товариські матчі. Перемогли клуб вищої ліги «Аполло» — 1:0. Цей вирішальний гол у ворота суперника, які захищав, до речі, наш колишній голкіпер Михайло Михайлов, забив дебютант Степан Беца. Виграли й у представника другої ліги «Гонза Верони» — 2:1 (відзначилися Ковалець і Заєць).

— Який настрій в колективу перед зустріччю з іспанцями?

— Хлопці добре розуміють усю відповідальність завдання, яке стоїть перед ними. Їм не слід нагадувати, що зіграти треба якомога зібраніше і достойніше, показати все, на що здатні. Вірю в те, що наш колектив з'явиться на полі Республіканського стадіону наступної середи максимально мобілізованим.

На жаль, останнім часом з нами не готувалися Олег Салейко, Ахрік Цвейба та Сергій Юран, які в цей же період перебували в різних збірних країни. Сподіваємося, що їм вистачить часу для того, щоб відновити ігрові зв'язки з партнерами по клубу.

А от Андрій Аненков, на жаль, зазнав травми коліна. Тепер він проходить курс лікування.

— Що робитимете у дні, які залишилися до побачення з «Барселоною»?

— Тренуватимемося на своїй базі в Кончі-Заспі. Можливо, зіграємо й товариський матч. Де і з ким? Поки що не вирішили.

— Володимире Григоровичу, хотілося б почути від вас прізвища гравців, які складатимуть ядро основного складу київського «Динамо» у нинішньому сезоні.

— Будь ласка, воротарі Олександр Жидков та Ігор Кутепов, польові гравці Борис Деркач, Сергій Заєць, Ахрік Цвейба, Сергій Ковалець, Сергій Шматоваленко, Олег Лужний, Микола Юрченко, Олег Саленко, Сергій Юран, Степан Беца, Віктор Мороз, Андрій Аненков, Андрій Алексаненков, згодом (ближче до травня) розраховуємо і на заслуженого майстра спорту Павла Яковенка, який лікується й поновлює сили після складної операції.

— Наступної середи, як відомо, станеться ще одна важлива подія в житті футболу України — пройде пленум республіканської Федерації. Чого чекає динамівський клуб від того зібрання?

— Конструктивної й серйозної розмови. Сподіваємось, що нарешті прозріють ті, хто перебував поки під впливом чиновників, що Федерацію очолять люди, яким болить доля українського футболу. Я особисто вірю в його щасливу долю...

— У восьмому номері тижневика «Мегаполис експресс» було опубліковано інтерв'ю з головним тренером московського «Спартака» Олегом Романцевим. Зокрема, він стверджує, що Юран відмовився від заяви про перехід до спартаківського клубу через те, що йому в Києві погрожували розправою. Прокоментуйте, якщо можна, цю заяву.

Спершу брехала на цю тему, як відомо, московська газета «Куранты», тепер заспівав ту ж пісню наставник спартаківців. Елементарна плітка, розрахована на поміркованого обивателя. Більше нічого й додати до всього цього...

Утім, ми трохи відхилилися від головної теми нашої розмови, яка, нагадаю, про матч київського «Динамо» з іспанською «Барселоною». Багатьох цікавить, як підготувався до нього, скажімо, колектив Республіканського стадіону, що з полем, коли продаватимуться квитки? Відповісти на всі ці запитання попросив директора споруди **Сергія ДЕМИДОВА.** Ось що він розповів:

— Стадіон практично готовий до прийому і команд, і глядачів. Поле, яке має електропідігрів, смарагдового кольору. Грунт добре прогрівся, має 12—14 градусів. Трибуни очищено від снігу. І тут мушу обов'язково сказати про людей, які з власної волі, а не з примусу прийшли нам на допомогу. Це — курсанти танкового училища й зв'язку, учні геологорозвідувального технікуму. Приходять просто кияни, стають до роботи. Для таких ми відкрили спеціальну білетну касу. Треба ж хоч чимось заохочувати оту сердечність і патріотизм.

— То квитки, як я зрозумів, вже реалізовуються?

— Звичайно, першого дня продано близько двадцяти тисяч. Гадаю, в останні дні перед матчем проблема зайвого квиточка стоятиме гостро...

Для найпалкіших прихильників київських футболістів повідомимо, що тренування команди на Республіканському стадіоні відбудуться 3 і 5 березня, почнуться відповідно о 17 і 12 годинах.

І остання інформація — зі стану суперника. Тренер «Барселони» Йохан Кройфф заявив, що не змінюватиме тактику своєї команди в матчах проти «Динамо» (Київ) у розиграші Кубка кубків. Її суть — агресивна наступальна гра. А ще пан Кройфф сказав, що віддає перевагу не цьому турнірові, а чемпіонатові Іспанії, перемогу в якому ставить значно вище, ніж успіх у євротурнірі.

Що ж, кожному своє. Але, думається, шановний тренер трохи лукавить і розраховує на простачків...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПОГОДА

28 лютого й 1 березня у республіці очікується часом сніг і мокрий сніг, слабка хуртовина, ожеледь. У центральних і східних областях сьогодні вдень налипання мокрого снігу, на дорогах ожеледиця. Температура повітря вдень 28 лютого від 3 морозу до 2 градусів тепла, 1 березня зниження температури вночі до 3—8 морозу, вдень до 0—5 градусів морозу.

По Києву та області вдень 28 лютого часом сніг та мокрий сніг, слабка хуртовина, на дорогах ожеледиця. Вітер північно-східний, 5—10 метрів за секунду. Температура від 3 градусів морозу до 2 тепла.

Не можна стверджувати, що екзотичний заокеанський бейсбол став одним із найпопулярніших видів спорту на Україні. Втім, враховуючи його олімпійський статус, «іноземець» поступово приживається на нашій землі. Створюються команди. Окремі з них уже беруть участь у чемпіонатах країни. Зокрема, кияни були навіть срібними призерами всесоюзної першості. Бейсбол виховує вправність, силу, швидкість, загартовує. А це, звісно, подобається молоді.

Фото Миколи БОЧКА.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

ФУТБОЛ. Суперник київського «Динамо» в чвертьфіналі розиграшу Кубка кубків — іспанська «Барселона» — безумовний лідер національного чемпіонату. В черговому матчі в гостях проти клубу «Реал» (Вальядолід) каталонці буквально розгромили суперника —5:1. Три м'ячі провів Бегурістайн, ще двічі відзначився Салінас. Після 23 матчів у «Барселони» — 38 очок. На п'ять вона випереджає мадрідський «Атлетіко». Барселонський десант має висадитися в столиці України наступного понеділка.

ХОКЕЙ. Чемпіонат СРСР, вища ліга. ЦСКА — «Крила Рад» — 3:4, «Хімік» — «Спартак» — 1:5, «Торпедо» У. К. — «Торпедо» Н. Н. — 2:1, «Динамо» Р. — «Сокіл» — 4:2.

ФРІСТАЙЛ. На базі «Тисовець» під Сколе, що на Львівщині, вперше в нашій країні проведено етап розиграшу Кубка світу з цієї різновидності гірськолижного спорту. В акробатичних стрибках друге-третє місця розділили чемпіонка світу Василиса Семенчук і Ліна Чирязова (обидві спортсменки з Ташкента). А перемогу святкувала Маршал Кісті з Австралії. У чоловіків у цьому ж виді програми третє місце посів Андрій Лисицький із Ставрополя.

БАСКЕТБОЛ. Московські динамівці в повторному матчі півфіналу розиграшу Кубка кубків приймали грецький клуб ПАОК (Салоніки). Перед москвичами стояло складне завдання — взяти гору над суперником і обов'язково з перевагою в 14 очок. Адже в Греції вони поступилися — 83:96. «Динамо» цього разу було близьким до мети, на останніх хвилинах ведучи перед з перевагою в 17 очок. Але втримати її не втримали. В підсумку перемога лише 75:63. До фіналу вийшов ПАОК.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора Леонід Самойленко.

Чергові редактори — Людмила Бараневич, Анатолій Солонський.

Автори макета Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипіст — Віктор Процук.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.150.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150411.